

Univerzita Hradec Králové
Fakulta informatiky a managementu
Katedra ekonomie

Monitoring a analýza aktivit komerčních bank v České republice v oblasti finančního vzdělávání občanů

Diplomová práce

Autor: Bc. Jiří Veinfurter

Studijní obor: Informační management

Vedoucí práce: Ing. Eva Freibauer Hamplová, Ph.D.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Monitoring a analýza aktivit komerčních bank v České republice v oblasti finančního vzdělávání občanů“ zpracoval samostatně pod vedením práce za použití uvedených zdrojů a literatury bez porušení autorských práv třetích osob.

V Hradci Králové dne 24.4.2022

.....

Jiří Veinfurter

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval vedoucí diplomové práce Ing. Evě Freibauer Hamplové, Ph.D. za odborné vedení a konzultace při tvorbě diplomové práce. Dále bych pak chtěl poděkovat zaměstnancům komerčních bank, kteří mi pomohli a poskytli údaje a data pro tuto práci.

Anotace

Název: Monitoring a analýza komerčních bank v České republice v oblasti finančního vzdělávání občanů

Tato diplomová práce řeší monitoring a analýzu komerčních bank v České republice v oblasti finančního vzdělávání občanů. Cílem bylo provést šetření v oblasti finančního vzdělávání komerčních bank a jejich klientů v České republice a provést analýzu těchto dat. Vytvořit metodiku, jak ohodnotit metodické nástroje bank v oblasti finančního vzdělávání.

Teoretická část je rozdělena do dvou hlavních částí, které byly zpracovány na základě odborné literatury. V první části Finanční gramotnosti jsou řešeny pojmy, a především nové nastavení Národní strategie finančního vzdělávání 2.0 z roku 2020. V druhé části je probráno vzdělávání podle standardů Ministerstva financí České republiky a Ministerstva školství a tělovýchovy.

Praktická část obsahuje analýzu práce komerčních bank v této oblasti a na základě jejich práce je vytvořena metodika, jak ohodnotit nástroje bank ve finančním vzdělávání z pohledu autora této práce. Druhou částí, je dotazníkové šetření zaměřené na dospělou populaci. Za pomoci dotazníku je proveden krátký průzkum mezi klienty komerčních bank a jejich zkušenostmi s finančním vzděláváním. Následuje zodpovězení výzkumných otázek a shrnutí výsledků s hodnocením.

Klíčová slova: finanční gramotnost, finanční vzdělávání, finance, vzdělávání občanů

Abstract

Title: Monitoring and analysis of the activities of commercial banks in the Czech Republic in the field of financial education of citizens.

This thesis deals with the monitoring and analysis of commercial banks in the Czech Republic in the field of financial education of Czech citizens. The aim was to conduct a survey in the area of financial education of commercial clients of their clients in the Czech Republic and to analyze this data. Create a methodology for evaluating the methodological tools of banks in the field of financial education.

The theoretical part is divided into two main parts, which were processed on the basis of professional literature. The first part of Financial Literacy addresses the concepts, and especially the new setting of the National Strategy for Financial Education 2.0 from 2020.

The practical part contains an analysis of the work of commercial banks in this area and based on their work, a methodology is created to evaluate the tools of banks in financial education from the perspective of the author of this work. The second part, is a questionnaire survey aimed at the adult population. With the help of a questionnaire, a short survey is conducted on the bank's behavior towards its clients in the field of financial education and financial literacy development. Subsequent summary of results and evaluation.

Keywords: financial literacy, financial The second part discusses education according to the standards of the Ministry of Finance of the Czech Republic and the Ministry of Education and Physical Education.education, finance, education of citizens Entered / Edited

Obsah

1	Úvod a cíl práce	1
2	Finanční gramotnost	3
2.1	Dělení finanční gramotnosti	5
2.1.1	Cenová gramotnost	5
2.1.2	Peněžní gramotnost.....	5
2.1.3	Rozpočtová gramotnost	5
2.2	Měření finanční gramotnosti	5
3	Finanční vzdělávání	8
3.1	Národní strategie finančního vzdělávání 2.0	9
3.2	Metodika finančního vzdělávání	11
3.3	Rámcové vzdělávání a standardy	12
3.4	Světová organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj	16
3.4.1	PISA	16
3.4.2	PIAAC	17
3.4.3	TALIS	17
3.4.4	Indikátory systému vzdělávání (INES)	17
3.5	Finanční vzdělávání v rodině	18
3.6	Finanční vzdělávání bankovním systémem	19
4	Monitoring a analýza aktivit komerčních bank v oblasti finančního vzdělávání	21
4.1	Cíl monitoringu	21
4.2	Metodika výzkumu a průběh šetření	21
4.3	Výběr komerčních bank pro monitoring finančního vzdělávání	22
4.4	Model hodnocení finančně vzdělávacích programů komerčních bank	23
4.4.1	Kritéria hodnocení.....	25
4.4.2	Model hodnocení	25
4.5	Rozbor finančně vzdělávacích programů komerčních bank	27
4.5.1	Abeceda peněz.....	27
4.5.2	Bankéři do škol	29
4.5.3	Finanční a digitální vzdělávání	31

4.5.4	Zlatka.in.....	33
4.6	Výsledky hodnocení vybraných projektů	35
4.7	Dotazníkové šetření	37
4.7.1	Rozbor dotazníkového šetření.....	38
5	Výzkumné otázky.....	50
5.1	První výzkumná otázka.....	50
5.2	Druhá výzkumná otázka	50
5.3	Třetí výzkumná otázka	50
5.4	Čtvrtá výzkumná otázka	51
5.5	Pátá výzkumná otázka	52
5.6	Šestá výzkumná otázka	52
6	Shrnutí výsledků.....	54
7	Závěr	57
8	Použitá literatura a internetové zdroje.....	59
8.1	Použitá literatura	59
8.2	Internetové zdroje	60
9	Seznam použitých grafů a tabulek.....	63
9.1	Seznam schémat a obrázků.....	63
9.2	Seznam tabulek.....	63
9.3	Seznam grafů.....	63
10	Přílohy	64
10.1	Seznam příloh	64

1 Úvod a cíl práce

Téma finančního vzdělávání a jeho uplatnění nebo implementace do života obyvatel České republiky je stále aktuální téma nejen pro odborníky z různých státních institucí, ale i pro veřejnost samotnou, a to i s ohledem na poslední průzkum v roce 2020 spadající pod Světovou organizaci pro hospodářskou spolupráci a rozvoj. Většina lidí má ten názor, že za finanční vzdělávání je zodpovědný stát prostřednictvím školního systému, tento poznatek vychází z průzkumu České bankovní asociace za rok 2021, dále pak rodina. Podle odborníků se však velkou část vědomostí lidé naučí doma v rodině nebo v prostředí, které jedince nejvíce utváří v průběhu vývoje a dospívání. Právě proto by se na finančním vzdělávání a zvyšování úrovně měli podílet především rodiče a rodina. Takovéto vzdělání by se nemělo nechávat pouze na školním systému, byť i ten hraje ve finančním vzdělání velikou roli.

Vláda České republiky, Česká národní banka, Ministerstvo financí ČR a komerční banky se v této problematice snaží vzdělávat obyvatele a vytvářet k tomu vhodné prostředí. Provozují programy a projekty, které pomohou navyšovat finanční gramotnost a finanční vzdělávání.

Cílem této práce je monitoring, následná analýza, vytvoření modelu hodnocení metodiky vzdělávání a následně hodnocení aktivit největších komerčních bank v České republice v rámci finančního vzdělávání občanů.

Teoretická část diplomové práce se zaměřuje na finanční gramotnost, její vysvětlení a dělení. Dále pak na aktualizované znění Národní strategie finančního vzdělávání 2.0. Tato novelizace nese s sebou mnoho novinek a rozšířených spojení s revizí stávajících norem a nastavení. Kromě tohoto je v této části nastíněno vzdělávání podle standardů Ministerstva školství a tělovýchovy České republiky, které je také rozšířené a aktualizované podle aktuální revize a uplacení nových postupů pro následující roky.

Praktická část se zaměřuje na monitoring finančního vzdělávání v oblasti veřejného sektoru, přesněji na práci komerčních bank v této oblasti. Poukazuje na péči o obyvatele a jejich pomoc se vzděláváním v dané problematice. Podle národní strategie finančního vzdělávání 2.0 by se měl veřejný sektor mnohem více zapojovat do vzdělávání dospělé populace za podpory státu.

S ohledem na tyto informace bude zde v rámci diplomové práce položeno několik výzkumných otázek, které budou následně zodpovězeny. Prvně si práce bude klást otázku, zda se všechny vybrané projekty zaměřují na vybrané skupiny populace podle rámcového vzdělávání. Druhá otázka bude zaměřena na banky, a zda zareagovali na pandemii a s ní spojená omezení a přizpůsobily tomu vzdělávací programy. A poslední, jestli se snaží vzdělávat i pedagogy jako samostatnou skupinu.

Na základě údajů bude vytvořen model hodnocení metodiky vzdělávání a hodnocení aktivit největších komerčních bank v České republice v rámci finančního vzdělávání občanů. Metodika bude obsahovat několik kritérií pro vyhodnocení programů. Vybrané programy budou na základě této metodiky ohodnoceny a okomentovány. Dotazníkové šetření bude sloužit jako náhled mezi dospělou populací a její zkušenosti s finančním vzděláváním od komerčních bank. Hodnocení každého bloku praktické části bude shrnuté do jednoho celostního hodnocení v závěru této práce.

2 Finanční gramotnost

Pojem finanční gramotnost neměl jednotnou definici, a tak tuto definici v roce 2010 Ministerstvo financí (MFČR) ve spolupráci s Českou Národní bankou (ČNB) sepsali tak, aby bylo jasně řečeno, co vlastně finanční gramotnost je. Následně v roce 2017 byla tato definice MFČR aktualizována.

„Finanční gramotnost je soubor znalostí, dovedností a postojů nezbytných k dosažení finanční prosperity prostřednictvím zodpovědného finančního rozhodování.“ [12.]

Původní definice podle MFČR zní následovně „Finanční gramotnost je soubor znalostí, dovedností a hodnotových postojů občana nezbytných k tomu, aby finančně zabezpečil sebe a svou rodinu v současné společnosti a aktivně vystupoval na trhu finančních produktů a služeb. Finančně gramotný občan se definuje tím, že se orientuje v problematice peněz a cen a je schopen odpovědně spravovat osobní/rodinný rozpočet, včetně správy finančních aktiv a finančních závazků s ohledem na měnící se životní situace.“

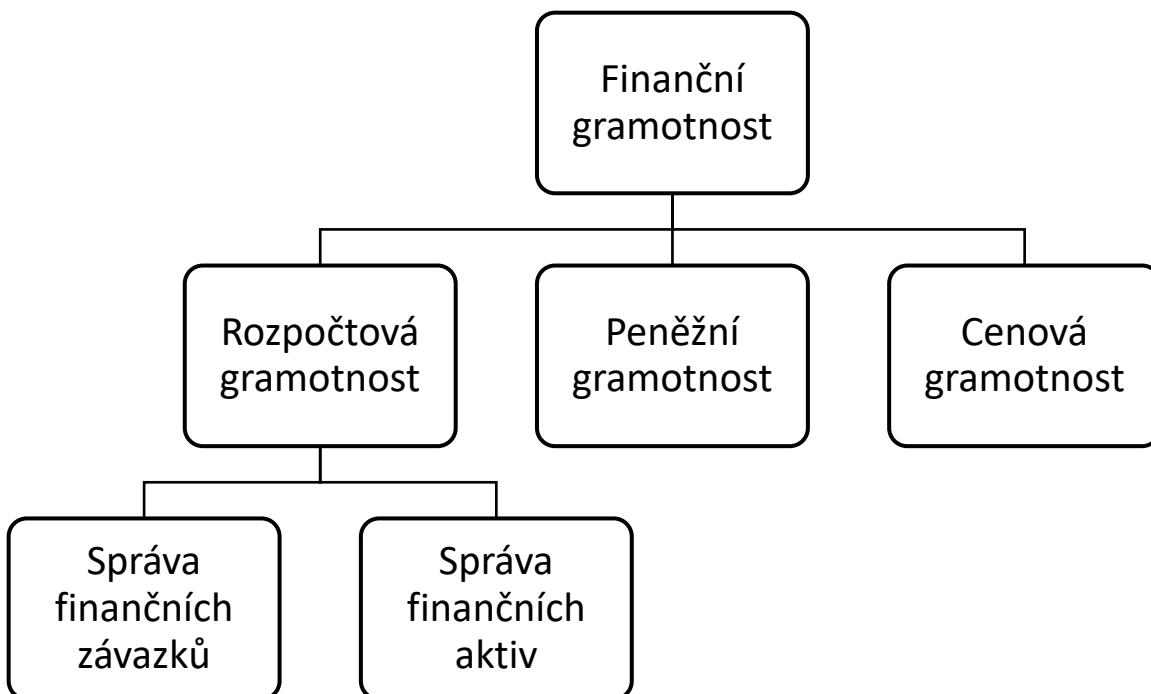
Finanční gramotnost je pouze jednou z částí širšího pojmu ekonomické gramotnosti, která obsahuje navíc například to, že je člověk schopen se na trhu práce orientovat a zvažovat pracovní nabídky nebo také uvažovat a uvědomovat si, že jeho dnešní rozhodnutí má vliv nejen na budoucí, ale také na přítomnou spotřebu.

Skrývá v sobě jak mikroekonomické, tak makroekonomické hledisko, které dále ovlivní finanční prostředky spotřebitelů v oblasti soukromých financí. Je patrné, že finanční gramotnost je neoddělitelnou částí gramotnosti ekonomické a určuje nám, jaké schopnosti a vědomosti by měl každý jednotlivec mít, aby byl schopný přežít v dnešním světě financí.

Zahrnuje numerickou gramotnost, kterou se myslí především matematická zdatnost v oblasti osobních financí. Dále se jedná o gramotnost informační, která je zde myšlena jako schopnost utřídit informace a získat potřebné údaje a správně je vyhodnotit, a na závěr gramotnost právní, která značí právní orientaci v oblasti práv a povinností občana. (MFČR, 2010, s.12)

Definice finanční gramotnosti se skládá ze tří částí. Jedná se o následující tři skupiny:

1. Peněžní gramotnost znamená to, že má jedinec znalost a zkušenost, ať už s hotovostním nebo bezhotovostním platebním stykem. Poradí si s prováděním hotovostních a bezhotovostních transakcí. Ovládá nástroje k provádění bezhotovostních plateb jako například běžný účet.
2. Cenová gramotnost představuje pro občana znalost základních cenových mechanismů na finančním trhu, a také porozumění cenové hladině, tedy inflaci a rozdílu mezi reálnou a nominální úrokovou mírou, tedy pochopení základních vztahů v tzv. Fisherově rovnici.
3. Rozpočtová gramotnost je členěna na další dvě části, jako první část rozpočtové gramotnosti je správa finančních aktiv, druhá část potom představuje správa finančních závazků. Obě části rozpočtové gramotnosti představují přehled o nejrozličnějších finančních produktech a poskytovaných službách na finančním trhu, rozlišení finančních služeb a produktů a jejich následné porovnání a zvolení nejvíce výhodné nabídky, která je dostupná na finančním trhu a odpovídá konkrétní životní volbě. Obecně lze za rozpočtovou gramotnost považovat správu rodinného rozpočtu. (MFČR, 2010, s. 12)

Obrázek 1 Schéma finanční gramotnosti

Zdroj: vlastní zpracování

2.1 Dělení finanční gramotnosti

Finanční gramotnost se dělí do několika samostatných kategorií a podkategorií. Dle MFČR, by se tyto podkategorie daly definovat následovně.

2.1.1 Cenová gramotnost

Představují kompetence nezbytné pro porozumění cenovým mechanismům a inflaci. [12.]

2.1.2 Peněžní gramotnost

Schopnosti, zkušenosti a znalosti v této oblasti, co se týče vedení účtů, transakcí na bankovním trhu a s nimi spojenou správou účtu a všeho okolo (např. běžný účet, platební nástroje apod.). [12.]

2.1.3 Rozpočtová gramotnost

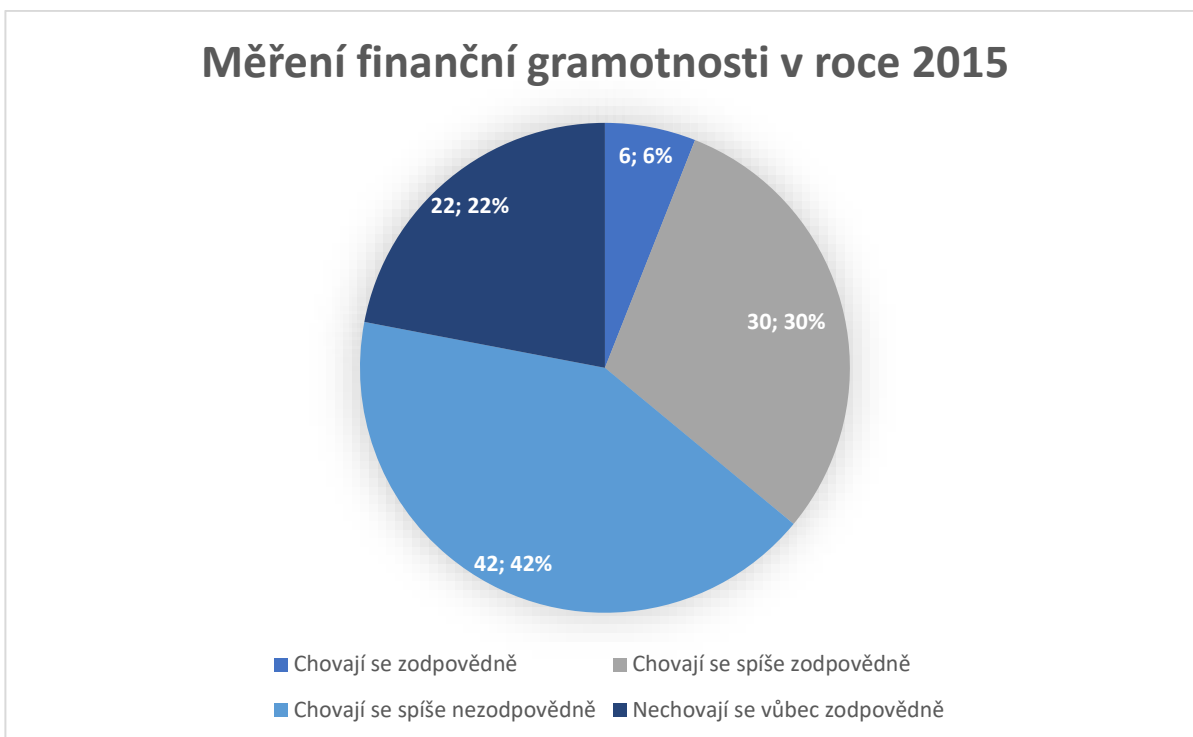
Tato část gramotnosti je nezbytná pro správu osobního/rodinného rozpočtu (např. schopnost vést rozpočet, stanovovat finanční cíle a rozhodovat o alokaci finančních zdrojů) a zahrnuje i schopnost zvládat různé životní situace z finančního hlediska. Rozpočtová gramotnost zahrnuje vedle výše popsané obecné složky také dvě složky specializované: správu finančních aktiv (např. vkladů, investic a pojištění) a správu finančních závazků (např. úvěrů nebo leasingu). To předpokládá v obou případech orientaci na trhu různě komplikovaných finančních produktů a služeb, schopnost mezi sebou jednotlivé produkty či služby porovnávat a volit ty nejvhodnější s ohledem na konkrétní životní situaci. [12.]

2.2 Měření finanční gramotnosti

Finanční gramotnost se dá měřit hned na několika úrovních. Agregovaná měření se provádí z jednoho důvodu, aby se zjistil obecný přehled. Tyto skupiny jsou rozdělovány a řazeny do oblastí podle hospodaření s prostředky finančními, investicemi, spořením a půjčkami. Testování gramotnosti slouží nejen ke zjištění úrovně a dovedností, ale i k porozumění postoje obyvatel k hospodaření, například investice do fondů, ukládání peněz, či jestli je ukládání měsíčně pravidelné nebo nárazové.

Měření finanční gramotnosti proběhlo i v ČR v roce 2015 a 2020. Tyto studie poukázaly na úroveň dospělé populace, a dané výsledky jsou výborný zdroj pro

stanovení nových cílů. Z výsledků v porovnání s ostatními státy je ČR nad mírným průměrem, ale i tak to není příznivé. U mladistvých se preferují PISA testy, kterých se účastní i Česká republika již od roku 2000.

Graf 1 Měření finanční gramotnosti u dospělé populace, 2015

Zdroj: PSFV 2020 Národní strategie finančního vzdělávání 2.0, vlastní zpracování

Ministerstvo financí v roce 2020 uskutečnilo opět měření finanční gramotnosti, kterého se účastnilo 1000 respondentů (494 mužů a 509 žen) v různých věkových kategoriích s různou úrovní vzdělání, aby bylo dosaženo celkového obrazu o společnosti.

V oblasti rozpočtu a jeho tvořením se zabývá 43% domácností, z toho 83% pravidelně. Respondenti, co ho nesestavují nebo ho mají, ale netvoří ho, tak pravidelně argumentují tím, že je to zbytečné a nepotřebné. U finančního plánování používá 70% trvalé příkazy a 46% používá aplikace ke sledování výdajů, v této skupině jsou spíše lidé s vyšším vzděláním. Cíle v oblasti financí si sestavují 41%, zejména rodiny s dětmi, kdy řeší splátky, hypotéky a další problémy. S tímto bodem je spojeno i to, že lidé přibližně 2/3 z dotázaných jsou ochotni šetřit a omezit výdaje.

U rezerv je 62% Čechů schopno ustát výpadek příjmů což je o 7 p. b. více než v roce 2015. S ohledem na situaci je 27% respondentů, kteří nemají plán na řešení situace, když nebudou moct pokrýt životní náklady což je o 5 p. b. oproti roku 2015. Většina by volila omezení výdajů, aby dokázali pokrýt nedostatek financí. 42% by nevědělo co mají dělat, když by přišli o hlavní práci. Velký rozdíl je ve spoření v roce 2019, to bylo 19% co nespořili, v roce 2020 to je 9% a cca 50% spoří tak, že mají hotovost doma. Toto číslo však od roku 2010 narůstá. 26% spoléhá ve staří sami na sebe, ale většina spoléhá na stát.

Česká populace má celkem slušný přehled o produktech na finančním trhu, ať už se jedná o běžný účet nebo další produkty. V této oblasti je největší rozdíl v získání podvědomí v rozdílu mezi debetní a kreditní kartou, v roce 2020 to dokázalo definovat 55%, v roce 2015 dvakrát méně. 71% občanů se mylně domnívá, že jsou pojištěny jejich vklady u pojišťoven a 60 % u penzijních fondů. Kladný nárůst má i internetové bankovníctví v roce 2020 $\frac{3}{4}$ a v roce 2015 $\frac{1}{2}$.

Krátkodobé úvěry by si na Vánoce 82% nevzalo. Ale i tak převládá problém s tím, že by lidé řešili neschopnost splácet závazky půjčkou. 57% stále neví co znamená RPSN a podobná čísla jsou i u p. a. p. m. [13.]

3 Finanční vzdělávání

Finanční vzdělání je jeden z klíčových nástrojů, který pomáhá spotřebiteli pochopit hospodaření s penězi a upravovat ho dle svých potřeb a požadavků, avšak v souladu s jeho ekonomickou situací tak, aby bylo dosaženo eliminaci možnosti vzniku dluhů a dalších situacích spojených se zadlužením. Jedním z důvodů, proč se stát snaží finančně vzdělávat. Je snaha o snížení finančního zatížení veřejných financí z důvodu snížení potřeby sociálních dávek a jejich vyplácení občanům.

V životě by se to dalo brát tak, že finanční vzdělání je odraz a ukazatel finanční gramotnosti jedince. Na rozdíl od reálného života, kde tomu tak není.

Teoreticky by se dalo říct, že finanční gramotnost charakterizuje stupeň a finanční vzdělávací proces, za jehož pomoci spotřebitel nebo investor posouvá své chápání světa financí, řešení různých situací a postavení se rizikům a příležitostem.

Tato věda je poměrně nová a jakákoliv investice do ní ze strany státu je sice dlouhodobá. Ale vyplatí se právě proto, aby byli obyvatelé schopni zvládat úkony ve světě financí. Podle Dvořákové (2011) by se státy měly řídit zformovanými doporučeními od světové banky:

- programy finančního vzdělávání by měly být přesně hodnoceny, nastaveny a testovány, vzhledem k rychlému vývoji,
- finanční vzdělání by se mělo zaměřit na hlavní a důležité části života spotřebitele, např.: vzdělání, manželství apod.,
- národní strategii finančního vzdělání by měly mít státy s vyšší nebo vysokou životní úrovní,
- programy na rozvoj finanční gramotnosti a vzdělání by měly být tvořeny a stanoveny dle výsledků průzkumů jednotlivých států, které by se měly opakovat (po 3 až 5 letech) a podle následujících výsledků programy upravovat. [3.]

Výsledkem finančního vzdělávání je finanční gramotnost, bez které se jedinec v dnešní moderní době vystavuje nebezpečí, že spadne do pastí, a stane se tak snadnou kořistí pro někoho, kdo je finančně gramotný, umí se v tomto směru pohybovat a ovládá finanční gramotnost. S tím souvisí i nesprávnost rozhodnutí, které pak může mít fatální

následky jak pro něj, tak pro lidi na něm závislé nebo s ním spojené. Tyto chyby mohou skončit exekucí a v krajním případě i osobním bankrotem.

Proto se vyspělé státy, a především státy skupiny Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) snaží pracovat na programech, které zlepšují finanční vzdělávání svých občanů, a tak posouvají celou ekonomiku státu kupředu. Finančně vyspělí a znalí obyvatelé totiž spíše pomohou státu v rozkvětu než finančně negramotní občané. Není důležité vzdělávat pouze dospělou populaci, ale začít už od nejtítlejšího věku u dětí ve školách a školách a následně pak pokračovat ve vzdělání během celého života. Určitě se nesmí opomíjet ani seniory, kteří jsou mnohokrát terčem a cílem útoků finančně gramotných a vynalézavých jedinců, kteří v nich vidí snadnou kořist jakožto méně gramotného člena společnosti, který se v určitých oblastech nepohybuje tak zdatně, jako mladší členové populace daného státu.

Základem finančního vzdělání je to, aby jedinec pochopil fungování finančního trhu, jeho produktů a díky znalostem a umění se pohybovat a získávat informace na jejichž základě provést správné rozhodnutí, které povede k jeho rozvoji a posunu kupředu nejen jeho, ale i ostatních kolem něj. Díky tomu se bude moci posouvat celá společnost. Zjednodušeně by se dalo říct, že je to tzv. začarovaný kruh.

Jeden z problémů, na který MFČR přišlo je, že obyvatelé nemají základní vzdělání v pojmech finančního trhu, a proto nemají ani motivaci se dále v tomto směru vzdělávat, když nerozumí ani základům.

3.1 Národní strategie finančního vzdělávání 2.0

Při vzniku Národní strategie finančního vzdělávání (dále jen NSFV) byl jedním z cílů provést v budoucnu její revizi s ohledem na pokrok obyvatelstva v této oblasti a finančního trhu. S ohledem na tyto okolnosti byla potřeba zareagovat a v roce 2020 vešla v platnost nová verze strategie pro vzdělávání v oblasti financí, která je jednodušší a zároveň bere v potaz dosavadní výsledky, programy a poznatky s dlouhodobým plánem. Dále se zaměřuje na práci se soukromým sektorem.

Výsledkem revize NSFV je dokument Národní strategie finančního vzdělávání 2.0, který je v souladu s prohlášením vlády:

„... Budeme podporovat rozvoj finančního trhu a posilování jeho odolnosti. Zaměříme se rovněž na ochranu práv spotřebitelů finančních služeb a rozvoj finančního vzdělávání.“

Zdroj: Programové prohlášení vlády ze dne 27. 6. 2018, část Finance a hospodaření státu.

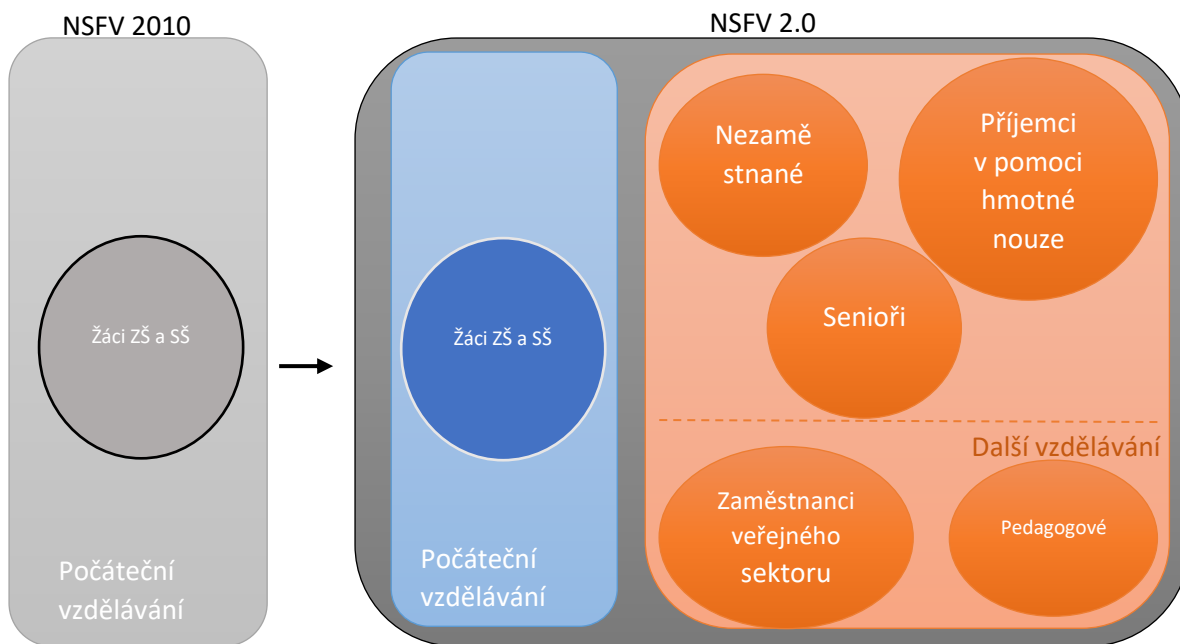
Největší novinky jsou:

1. Rozšíření zaměření v oblasti finanční gramotnosti a vzdělávání ze škol i na vybrané skupiny dospělé populace, tyto dvě skupiny (žáci a dospělí) jsou prioritní cílové pro stát.
2. Další prohloubení spolupráce s finančními institucemi i s ohledem na dospělé za pomoci projektů.
3. Seznam kvalitních finančně vzdělávacích projektů na webu Ministerstva financí. Cílem je zprostředkovávat informace pro veřejnost, z pohledu pro stát je zajistit minimální úroveň finanční gramotnosti.
4. Návrhy opatření podložené daty z měření gramotnosti v souladu se standardy.
5. Zohlednění postupující digitalizace na finančním trhu a rozšíření portfolia produktů. [14.;16.]

NSFV rozdělila práci na dva hlavní pilíře kromě studentů a žáků základních škol, kteří ve strategii setrvávají. Nachází se zde i druhá pilíř, který tvoří dospělí. Do tohoto pilíře by se měl zapojit především soukromý sektor za pomoci a podpory státu. K tomu, aby bylo určeno a definováno jaké skupiny budou vzdělávány, protože vzdělávat všechny dospělé je nemožné, tak byly sepsány kritéria:

1. Definovatelnost – skupinu lze jasně a jednoznačně vymežit.
2. Dosažitelnost – stát má možnost skupinu „donutit“ se vzdělávat v oblasti financí.
3. vysoká potřebnost finančního vzdělávání pro danou cílovou skupinu – potřebnost je dána zranitelností dané cílové skupiny, mj. i nízkou úrovní finanční gramotnosti této skupiny obyvatel.
4. široký dopad finančního vzdělávání na danou cílovou skupinu – finanční vzdělávání zasáhne co největší počet osob z dané cílové skupiny. [16.]

Na základě těchto kritérií byly vybrány 4 cílové skupiny dospělé populace, buďto z důvodu, že se nikdy nesetkali se vzděláváním nebo že jsou v pozici, kdy mají předávat vědomosti nebo sami vzdělávat další generace. První skupinou jsou nezaměstnaní na Úřadu práce. Jedná se o předem definovanou skupinu, která splňuje všechna kritéria. Stát může s touto skupinou pracovat například při žádostech o podporu, že podmínkou získání podpory bude účast na kurzech finančního vzdělávání. Další skupinou, která je hodně podobná té první jsou žadatelé a příjemci pomoci v hmotné nouzi. Dále tu jsou senioři, u této skupiny jde především o předejití naletění tzv. „šmejdům“. Jako poslední skupina jsou pedagogové a veřejný sektor. U pedagogů má tento krok dvojitý efekt krom toho, že se vzdělávají sami, získávají informace, které předají svým studentům a tím zajistí vzdělanější generaci v této oblasti.

Obrázek 2 Schéma NSFV 2.0

Zdroj: Ministerstvo Financí, vlastní zpracování

3.2 Metodika finančního vzdělávání

Tuto metodiku vytvořilo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky (MŠMT) ve spolupráci s Národním ústavem odborného vzdělávání v roce 2009.

Tato publikace slouží jako výchozí bod pro vzdělávání v této oblasti s ohledem na rozsah témat a jejich následnou prezentaci v reálném životě. Byla vytvořena v souladu

se všemi předpisy a nařízeními v oblasti finanční gramotnosti. Obsahuje veškerá témata, která jsou potřeba pro úspěšné vzdělávání a naučení studentů středních škol, žáků základních škol i dospělé populace:

- hospodaření domácnosti;
- ceny;
- peníze, placení, CP;
 - kam s penězi;
 - kde získat peníze;
 - zajištění rizik;
- finanční trh;
- finanční produkty;
- finanční plánování;
- předlužení. [9.]

3.3 Rámcové vzdělávání a standardy

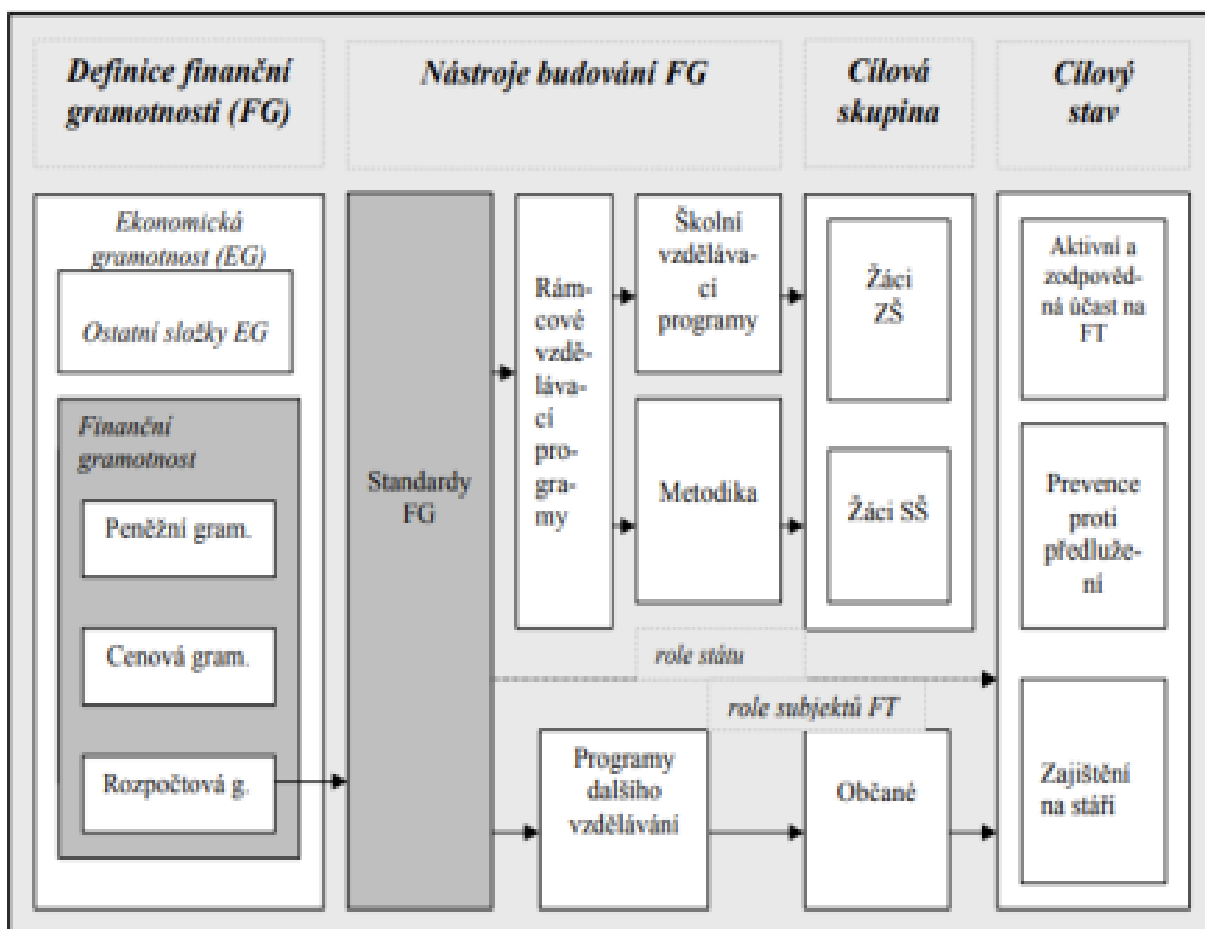
Finanční gramotnost a finanční vzdělávání jsou součástí ekonomické gramotnosti, krom toho je potřeba mít znalosti v matematické, informační, ale i právní gramotnosti. V této části je zacíleno na rámcové vzdělávání v oblasti finanční gramotnosti a jejího vzdělávání v České republice.

Díky přesně dané aktualizované verzi finanční gramotnosti mohou být do standardů a rámcového vzdělávání zařazeny ideální úrovně finančního vzdělávání cílových skupin obyvatel, případně mohou sloužit jako odrazový můstek, jak by měla výuka vypadat a kam by měla směřovat, aby cílové skupiny načerpaly veškeré potřebné znalosti. Jak bylo zmíněno v předchozí části práce, byla aktualizována forma vzdělávání pro obyvatele ČR. Nicméně standardy a osnovy zůstávají až na pár změn stále platné už od jejich vytvoření v roce 2007.

Existující standardy se dělí do 3 hlavních částí plus nově díky NSFV 2.0 byla přidána čtvrtá část:

- žáci 1. stupně ZŠ;
- žáci 2. stupně ZŠ;
- studenti středních škol;

- vybrané skupiny dospělé populace.

Obrázek 3 Standardy FG

Zdroj: MŠMT, 2007

I přes snahu a nutnost tuto gramotnost zařadit do osnov výuky, je to stále jen doplňkové učivo a látka přidaná do různých předmětů. Nemá samostatný předmět, ale i tak jsou výsledky uvedené ve standardech.

Zásady standardů a jejich implementace do vzdělávacího systému byly vytvořeny na základě NSFV a OECD. Tvoří společně s NSFV celek a v standardech finanční gramotnosti se především zaměřuje na nakupování a prodej, hospodaření domácnosti, přebytkový i schodkový rozpočet domácnosti, tyto oblasti jsou rozumně rozděleny podle věkových kategorií cílové skupiny, kterou jsou studenti a žáci. V posledních letech došlo k razantnímu rozšíření oblastí, ve kterých by měli mít žáci základních a středních škol přehled. Jde o tyto oblasti:

- bezhotovostní placení,
- ochrana osobních údajů,
- kritické posouzení nabídky služeb a zboží,
- sestavení rozpočtu a porovnání majetku a závazků,
- úročení,
- porovnání finančních produktů,
- krátkodobé a dlouhodobé plánování a rizika dosažení cílů,
- zabezpečení na stáří,
- vznik a rizika půjček,
- důsledky nesplácení,
- řešení zadlužení a předlužení. [16.]

Standardy finanční gramotnosti pro základní a střední vzdělávání:

1. Základní škola

Na prvním stupni základní školy by se měli žáci seznámit s používáním hotovosti v běžných situacích, s ochrannými známkami na bankovkách, co se s penězi může, a co se s nimi nesmí, jaké za to mohou být postihy a případně s ohledem na dnešní dobu, které se rychle překlápí do čistě elektronické formy i bezhotovostní peníze. S touto částí je úzce spojena schopnost nákupu, kontrola nákupu, cen, dokladu k nákupu i spočítání si kolik mu má být vráceno. V neposlední řadě srovnání zboží dle cen nebo množství.

Dále tu je hospodaření s penězi a spojení svých přání s finančními možnostmi. Žák by měl dokázat porovnat své možnosti a potřeby. Dokáže sestavit jednoduchý rozpočet tak, aby bylo docíleno jeho přání, ale i potřeb a dokáže rozeznat základní typy rozpočtů, a to tedy vyrovnaný, schodkový a přebytkový. Dokáže navrhnout řešení zvýšení příjmů nebo snížení nákladů. Na základě potřeb a snů vysvětlí spoření a uvede jeho důvody a příklady. V případě vzniku deficitu, dokáže tento problém definovat a navrhnout jeho řešení. Objasní rizika půjček a vysvětlí na co je dobré si půjčit i s příklady, jak si půjčit.

Druhý stupeň navazuje na první stupeň a pokračuje ve vzdělávání ve všech oblastech finanční gramotnosti tak, aby byl žák schopný při nakupování stanovit ceny podle nákladů, konkurence, na příkladech vysvětlit, jak reklamovat a koho požádat o pomoc při problémech. Zvládne vysvětlit inflaci a

pozná špatné obchodní praktiky. Při bezhotovostním placení ví, jaké jsou jeho výhody a nevýhody a co tato forma placení a nakupování obnáší. Vysvětlí rozdíl mezi debetní a kreditní kartou. Dokáže uvést příklady kontroly stavu svého účtu. V oblasti kolem rozpočtu zvládne sestavit svůj i rozpočet domácnosti. Zvládne odlišit čistý a hrubý příjem, přesně ví, jaký je rozdíl mezi příjmy pravidelnými, jednorázovými, nepravidelnými a s tím i spojené výdaje a jejich typy. Dále dokáže posoudit nutnost výdaje. Žák druhého stupně zvládne porovnání bilance. Ovládá vstup do finančních služeb s tím spojené definice produktů, principy úročení a jejich výpočty, úrok a poplatky a jejich celkový vliv na produkt, dokáže porovnat produkty z hlediska rizika, výnosu a likvidity. Umí stanovit dlouhodobé, ale i krátkodobé finanční cíle a s tím spojené i dosažení těchto cílů i s riziky. V oblasti rozpočtu domácnosti ovládá odlišit spotřebu, úspory i investice, dokáže navrhnout využití přebytku rozpočtu, odliší od sebe druhy pojištění a navrhne v příkladu ideální pojištění. Pokud se jedná o schodek, tak umí najít řešení, v oblasti půjček ví, kdy a na co si půjčit a zda je to potřeba. Porovná úvěry, uvede příklady a vysvětlí postup při získání úvěru a schopnost splácet. V případě neschopnosti ví, co se stane, jak postupovat a jaké toto jednání bude mít následky. [19.]

2. Střední školy

Studenti středních škol v oblasti nakupování a prodeje zvládají kontroly dokladů i smluv, znají následky neznalosti, zvládají kritické myšlení v této oblasti. Při placení vybere ideální způsob, když jde o cizí měnu zvládne najít ideální kurz pro směnu. U inflace dokáže vysvětlit vliv na příjmy, náklady i úvěry. Dokáže navrhnout řešení boje proti inflaci. V oblasti hospodaření domácnosti už má veškeré teoretické znalosti a prohlubuje je praktickými cvičeními a osvojováním. Přebytek domácnosti zvládne řešit vhodným spořením a jeho výpočtem, případně investicí, kterou posoudí a uvede proč je dobré rozložit rizika. Ví, jaké pojištění vybrat a jaké pojištění je povinné. Zvládne navrhnout možnosti zajištění sebe sama na stáří. U schodku domácnosti zná pojmy jako jsou úrokové sazby p. m. nebo RPSN dokáže porovnat úvěry, vybere nejvhodnější a zvládne posoudit svou schopnost úvěr splácet. Úplně si uvědomuje zadlužení, zvládá návrh řešení situace a jaké jsou důsledky předlužení. [19.]

U dospělé populace jsou standardy podobné jako u studentů středních škol, které jsou upravené pro vhodné zařazení do osnov škol. Podle NSFV 2.0 by mělo vzdělávání dospělých přebírat soukromý sektor za pomoci státu.

3.4 Světová organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj

Významný podíl na vzdělávání v oblasti financí má Světová organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj, Organisation for Economic Co-operation and Development (dále jen OECD), jejíž členem je Česká republika přes 25 let, v současné době s více než 38 členy, které spolupracují na vzájemném rozvoji v různých odvětvích.

Součástí OECD je i výbor pro vzdělávací politiku Education Policy Committee (EDPC), který se stará o rozvoj a vzdělávání obyvatel členských zemí. Rovněž má na starost testování a klíčové výzkumy. Jako nejznámější celosvětové testování je testování patnáctiletých žáků škol všech členských zemí, které je známé pod zkratkou PISA (Programme for International Student Assessment) a druhý PIAAC (Programme for International Assessment of Adult Competencies, druhý jmenovaný má na starost testování dospělé populace ve věku od 16 do 65 let v oblasti finanční gramotnosti a její úrovně, posledním je TALIS (Teaching and Learning International Survey) mezinárodní průzkum vyučování a učení, jenž řeší problematiku ze strany učitelů a jejich profesí. [22.]

3.4.1 PISA

Cílem tohoto testování je každé tři roky otestovat, a tak zjistit úroveň vzdělání žáků ve věku 15 let.

Vznik tohoto testování je především z důvodu zpětné vazby pro testované státy, aby věděli, jak upravit a nastavit osnovy pro vzdělávání žáků a studentů ve svých vzdělávacích institucích. Další důležitý ukazatel je, jak dokážou studenti řešit úlohy a problémy v rámci testování, není záměrem reprodukce naučeného učiva, ale jeho logické využití, proto se testování opakuje každé 3 roky, aby bylo pravidelné a lépe poukazující na skutečný stav. Krom klasického testování žáci vyplňují dotazník týkající se jejich rodiny a zázemí tak, aby byl jejich obraz možná co nejkomplexnější. [23.]

3.4.2 PIAAC

Toto testování má za cíl poukázat na schopnost zvládat finanční gramotnost v běžném životě u obyvatel dospělé populace v rozmezí 16 až 65 let. Ukazuje to na využití těchto schopností v běžném i pracovním životě.

Výzkum umožňuje porovnání různých skupin z různých zemí a poukázat na to, zda obyvatelé České republiky jsou schopni využívat nabyté znalosti a pracovat s informací v porovnání se zahraničím. Jedním z výstupů je i velice známé, zda klesá povědomí o finanční gramotnosti a celkové vzdělanosti národa s tím by měly být spojeny snahy o nápravu a zlepšení systému. [23.]

3.4.3 TALIS

Cílem tohoto šetření je mapování práce učitelů, ředitelů škol napříč státy a regiony, aby bylo zjištěna úroveň vzdělávání, podmínky, ve kterých probíhá výuka. Pětileté období, kdy probíhá šetření, se koná už od roku 2009. TALIS obsahuje několik modulů, které se zaměřují na specifické části systému. Hlavním je ISCED 2, mezinárodní standardní klasifikace vzdělávání, které u nás to odpovídá 2. ZŠ a nižšímu stupni víceletého gymnázia. Dále ISCED 1 a ISCED 3 případně podle TALIS-PISA. Při zapojení do dalších oblastí je tato aktivita spojena s úhradou poplatků v OECD. ČR využívá TALIS-PISA s ohledem na propojení s testováním PISA. [23.]

Veškeré výstupy z testování a šetření jsou dostupné na oficiálních stránkách OECD, kde jsou k nalezení kompletní zprávy ze všech let, případně na stránkách České školní inspekce v rámci České republiky.

3.4.4 Indikátory systému vzdělávání (INES)

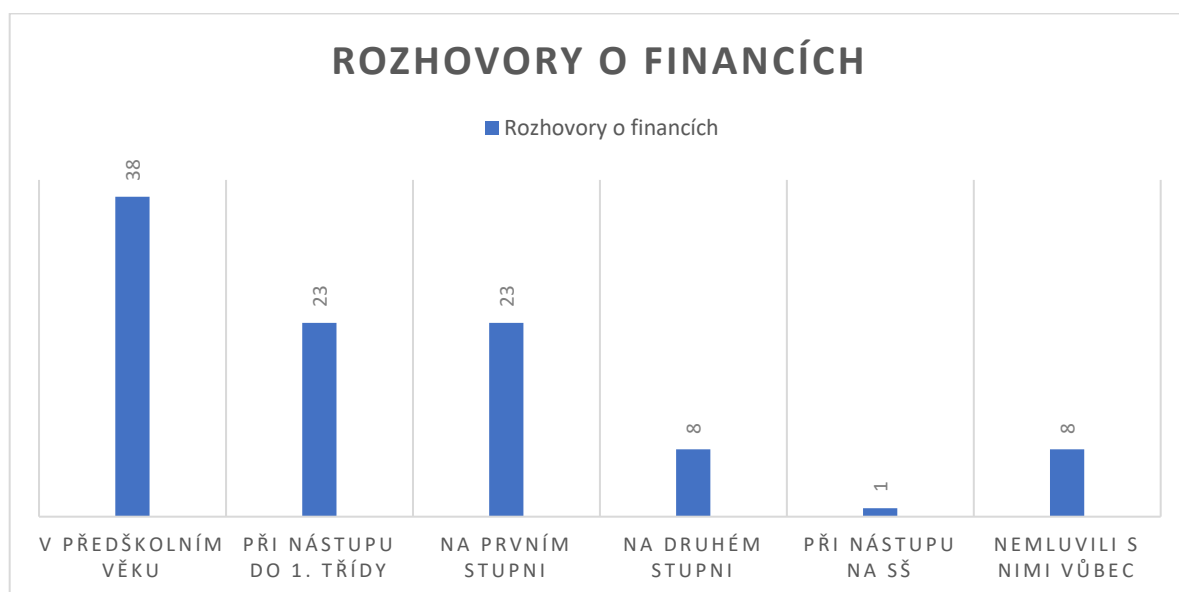
Specifický projekt se speciálním místem ve vzdělávacím systému, má za úkol kvantitativní srovnání mezinárodních systémů. Vznikl v roce 1988 a zaměřuje se na komplexní řešení vzdělávacích systémů ve kterých se zaměřuje na ekonomickou důležitost. S ohledem na jeho dlouhodobé trvání je to ideální ukazatel srovnání jednotlivých států OECD. Nejdůležitějším dokumentem je Education at a Glance, který obsahuje celkovou zprávu o situaci s přehlednými grafy a tabulkami. Česká republika je zapojena do projektu od roku 1992 a má významný podíl hned v několika pracovních skupinách, které pracují na zlepšení úrovně společenské a ekonomické důležitosti ve vzdělávacích systémech států. [23.]

3.5 Finanční vzdělávání v rodině

Největší podíl kromě školy má na vzdělání v oblasti financí rodina a okolí, ve kterém žijeme. Podle posledních průzkumů České bankovní asociace (ČBA) z roku 2020, která se podílí a zastřešuje mnoho projektů, které pomáhají rozvoji finanční gramotnosti, jsou právě rodiče významnou součástí vzdělávacího systému v této oblasti a nebojí se dětem pomoci. Zároveň sami rodiče souhlasí s tím, že je tato oblast pro jejich děti v jakémkoliv věku velice důležitá.

Z dat průzkumu je zcela patrné, že se lidé domnívají, že by se finanční gramotnost měl starat stát prostřednictvím školního vzdělávacího systému, který byl nastíněn v kapitole výše. Dále pak rodina a banky. Většina rodičů předává své zkušenosti a snaží se děti naučit základům, ale málo který rodič čte příručky. Velké množství mladších rodičů volí cestu internetu například formou her od komerčních bank nebo projektů od MFČR či ČNB.

Významný podíl na rozvoji v oblasti financí má podle odborníků kapesné, které dá dítěti už od útlého věku mělo prostor zacházet a manipulovat s vlastními penězi, na tomto tvrzení se shodují i rodiče dotázaní v průzkumu. Většina rodičů začíná s výukou o penězích už v rozmezí 3-5 let svých dětí, zhruba 23 % při nástupu do školy a stejné množství v průběhu prvního stupně.

Graf 2 Rozhovory o financích s dětmi

Zdroj: ČBA 2020, vlastní zpracování

Podle Heleny Brychové, která pracuje pro ČBA v oblasti finanční vzdělávání, ale děti nemusí být s výší kapesného spokojeni, což zkresluje fakt, že se do toho počítají i děti předškolního věku, které nedostávají žádné kapesné. Většina rodičů má přesně jasné, za co děti odměňují a jakou formou a v jaké výši. Děti jsou většinou obměňovány za známky či úspěchy, kdy tato pravidla platí i v moment utracení peněz. S tímto souvisí i kontrola nad tím, za co své peníze děti utrácejí. Je dobré nechat dětem nad svými nákupy volnou ruku, případně provést konzultaci s volnou diskusí, kdy s nimi rodič rozebere téma nákupů a investic.

Velká část rodičů myslí na budoucnost svých ratolestí a zakládají jim stavební spoření, spořicí účty, bankovní účty nebo karetní peněženky. V ten moment, ale musí přijít na řadu vzdělávání v této oblasti, aby věděli, jak s kartou nakládat a jak ji chránit. Což je vlastně to, co se učí ve škole v rámci standardů. [28.]

3.6 Finanční vzdělávání bankovním systémem

Bankovní systém je součástí trhu s financemi. Je tvořen dvěma hlavními větvemi, první je Centrální banka, v České republice ČNB, druhá větev jsou komerční banky. Společně s dalšími částmi tvoří finanční trh dané země.

Cíl centrální banky je cenová stabilita, což je důležité pro stát a státní ekonomiku. Komerční banky jsou podniky specializující se na obchod s penězi, přijímají vklady a poskytují půjčky. Primární cíl je zisk. (Dittrichová, kap.11, 2015)

Česká národní banka (ČNB) ve spolupráci s komerčními bankami se snaží v oblasti finančního vzdělávání vytvořit kompletní systém vzdělávání pro občany a studenty. V současné době je v této oblasti velké množství projektů a programů. Většinu těchto programů a projektů zastřešuje ČBA společně s ČNB a MFČR. Jednotlivé komerční banky se k této problematice staví po svém a zaměřují se na specifické části finančního vzdělávání, které odráží třeba jejich zaměření na trh, pozici nebo klientelu.

Česká bankovní asociace má na starost tyto programy, projekty ve spolupráci s dalšími organizacemi a komerčními bankami:

- Bankéři do škol;
- Celoevropská soutěž pro žáky ve věku 13 až 15 let;
- Bezpečné Banky;

- Finanční vzdělávání;
- Bankovní;
- Jak na to??;
- Mluvit s dětmi o penězích se vyplácí. [29.]

ČSOB se zaměřuje především na školy, projektem Finanční a digitální vzdělávání, Filip, získala akreditaci od MŠMT pro kurzy vzdělávající školy. Ve spolupráci s Policií ČR vytvořila projekt Tvoje cesta #onlinem.

Česká spořitelna je také velice aktivní a její program Abeceda peněz je známí a úspěšný.

Raiffeisenbank provozuje online hru Zlatka.in určenou pro děti, kde se děti učí nakládat s penězi v různých situacích.

I další komerční banky se zapojují do finančního vzdělávání svých klientů, pro tuto práci byly vybrány ty největší banky.

4 Monitoring a analýza aktivit komerčních bank v oblasti finančního vzdělávání

4.1 Cíl monitoringu

Cílem praktické části je zmonitorovat aktuální situaci v oblasti finančního vzdělávání a finanční gramotnosti ve veřejném sektoru, přesněji práci komerčních bank v této oblasti. Konkrétně jak se starají o své klienty, jak budují jejich úroveň finanční gramotnosti a co vše dělají pro občany. Jak pracují na vzdělávání svých klientů, mládeže a dětí ve spolupráci se státními institucemi. První část je zaměřená na dostupné zdroje ohledně projektů a programů, které vybrané komerční banky provozují a které používají pro vzdělávání. Následně podle dostupných informací bude vytvořen model hodnocení metodiky finančního vzdělávání s několika kritérii. Druhá část je formou dotazníkového šetření, které je zaměřené na dospělou populaci a její zkušenosti s finančním vzděláváním.

4.2 Metodika výzkumu a průběh šetření

První část výzkumu probíhala za pomoci existujících dat a jejich zpracování. Pro účely byly vybrány komerční banky, které mají vzdělávací programy nebo projekty. Výzkum byl zaměřen na celkovou práci bank se svými klienty v rámci metodiky a rámcového vzdělávání České republiky. K této části je vytvořen model hodnocení aktivit.

Druhá část výzkumu probíhala za pomoci dotazníkového šetření. Pro účely šetření byla vybrána široká populace, skupina dotazovaných nebyla nijako definována, aby bylo dosaženo pestrosti a diverzifikace mezi respondenty. Dotazník (příloha č. 1) byl zveřejněn během měsíce března 2022. Propagace dotazníkového šetření byla za pomoci takzvané sněhové koule, kdy se šířil mezi lidmi, a tak se nabalovali další a další respondenti. Přesněji za pomoci sociálních sítí jako je Facebook a další. Dotazník byl vytvořen online na stránkách <https://survio.com/>, tyto stránky splňují veškeré potřeby včetně GDPR.

Dotazník pro tento výzkum byl rozdělen do dvou částí:

- První část – tato část slouží k získání základních informací, které pak poslouží pro třídění dotazníků dle potřeby.

- Druhá část – zaměřená na komerční banky, přesněji jakou banku respondent má, u jaké má účet, jak je s ní spokojen, zda se banka snaží klienty nějakou formou vzdělávat ve finanční gramotnosti a případně jak.

4.3 Výběr komerčních bank pro monitoring finančního vzdělávání

Pro monitoring byly vybrány největší komerční banky na českém trhu. Nabízelo se několik možností a aspektů, jak banky do této části práce a následného zpracování vybrat. Nejlepší variantou se ukázalo vybrat je vybrat banky podle počtu klientů a až pak podle obratu. Druhým důležitým aspektem bylo, zda banky mají nebo provozují finanční vzdělávání. Proto pro tuto práci byly vybrány tyto banky podle počtu klientů na českém trhu a vzdělávacích programů. Právě tento ukazatel u tohoto tématu se dá považovat za nejdůležitější, bez ohledu na obrat. Velké banky se značnou základnou několika milionů klientů se o své klienty musí starat a dále rozvíjet jejich znalosti v oblasti financí a finančních trhů, neboli finanční gramotnost. Bez ní by klienti byli ztráceli a nebyli by schopni využívat produktů a služeb co jim komerční banky nabízí a poskytují. Proto je pro banky toto téma důležité a stále aktuální.

Vybrané banky a počet klientů za rok 2021:

- Česká spořitelna – 4,4 mil.;
- Československá obchodní banka – 4,2 mil.;
- Komerční banka – 1,6 mil.;
- Raiffeisenbank – 1,2 mil. [30.]

Výše vybrané banky splnily i následující podmínku, a to že provozují program nebo projekt na finanční vzdělávání populace.

Vybrané banky a jejich programy a projekty na finanční vzdělávání:

- Česká spořitelna – Abeceda peněz;
- Československá obchodní banka – Finanční a digitální vzdělávání;
- Komerční banka – Bankéři do škol;
- Raiffeisenbank – Zlatka.in. [18.]

Na základě výběru byl navázán kontakt s bankami, které poskytnuly data a údaje pro vytvoření všech potřebných podkladů pro vytvoření plnohodnotného hodnocení.

S ohledem na situaci, která v současné době je a s pohledem na nastavení NSFV 2.0, kde je pomoc veřejného sektoru a jeho zapojení nedílnou součástí, je práce bank v této oblasti vítaná.

Mnoho komerčních bank i ČNB se v této oblasti angažuje a opravdu dobře už několik let pracuje a úspěšně vzdělává nejen své klienty, ale i děti ve školách v rámci projektů a vzdělávacích programů ve spolupráci s MFČR.

4.4 Model hodnocení finančně vzdělávacích programů komerčních bank

Jedním z cílů této práce je vytvoření modelu hodnocení jednotlivých programů a projektů vzdělávání. Proto je sepsána tato kapitola v praktické části. Z ohledu na nutnost stanovení kritérií bude vycházeno ze standardů a předpisů pro finanční vzdělávání plus individuální pohled autora práce.

Jako hlavním požadavkem bude smysl celého programu. Tedy jak je program veden a co je jeho náplní. Tímto se chápe, jak je program vytvořen, za jakým účelem a co má za hlavní úkol, vyjímaje finanční gramotnosti.

Dalším velice důležitým hodnocením je zaměření, tedy cílová skupina celého programu a projektu samotného. Komu je určen a co v něm pro tuto skupinu je, jelikož tyto programy jsou převážně zaměřeny na školy, a proto bude brát ohled i na tento fakt.

V návaznosti na předchozí bod jsou 4 pilíře vzdělávání podle státu základním kamenem hodnocení. Jak banky s těmito pilíři a částmi pracují. Jestli se od nich odráží nebo zda je úplně přehlíží a řídí se svými průzkumy a nastaveními.

Další je forma vzdělání, díky pandemii se mnoho projektů a programů převedlo do online světa, ale není tomu tak u všech projektů. Některé byly díky pandemii pozastaveny, jiné přešly z off-line do online prostředí za pomoci aplikací nebo webů. Tento bod bude řešit, jak banky danou situaci zvládly a zda vůbec a jakým způsobem na danou formu přistoupily.

Na předchozí bod úzce navazují interaktivní prostředky jako rozšiřující forma vzdělávání. Hry, ať už deskové nebo webové, interaktivní, případně samostatné aplikace sloužící k finančnímu vzdělávání.

Dokumentace a další materiály ke studiu, jejich dostupnost a propojenost s celým projektem. Zda jsou přínosné a dobře dokreslují situaci řešeného problému.

V hodnocení nebude řešena velikost projektu, počet zúčastněných apod., případně na to nebude tak nahlíženo, musí se brát v potaz velikost jednotlivých bank a jejich pozice na trhu a s ní spojenou sílu a dosah.

Hodnotící kritérium	Složení kritéria	Popis kritérií	Bodové hodnocení
Cílová skupina	Žáci Studenti Rodiče Pedagogové Senioři	Když projekt cílí na vybrané skupiny.	25 bodů
Standardy a normy	4 pilíře vzdělávání Rámcové vzdělávání	Dodržení norem, standardů a rámcového vzdělávání.	25 bodů
Forma vzdělávání	On-line Off-line	Vedení programu a jeho forma vzdělávání.	20 bodů
Interaktivní prostředky	Hry Aplikace	Program obsahuje hry ať už deskové nebo webové a vlastní aplikaci pro mobilní zařízení.	15 bodů
Materiály a jejich dostupnost	Dokumenty Studijní materiály	Podle dostupnosti a propracovanosti dokumentů a jejich návaznost na téma.	15 bodů
Celkové hodnocení programu			100 bodů

Tabulka 1 Hodnocení programů

Zdroj: vlastní zpracování

Na základě těchto podnětů je vytvořena specifická metodika, která je podpořena Criterium DecisionPlus, což je podpůrný program pro manažery, který je dostupný v rámci studia na FIM UHK.

4.4.1 Kritéria hodnocení

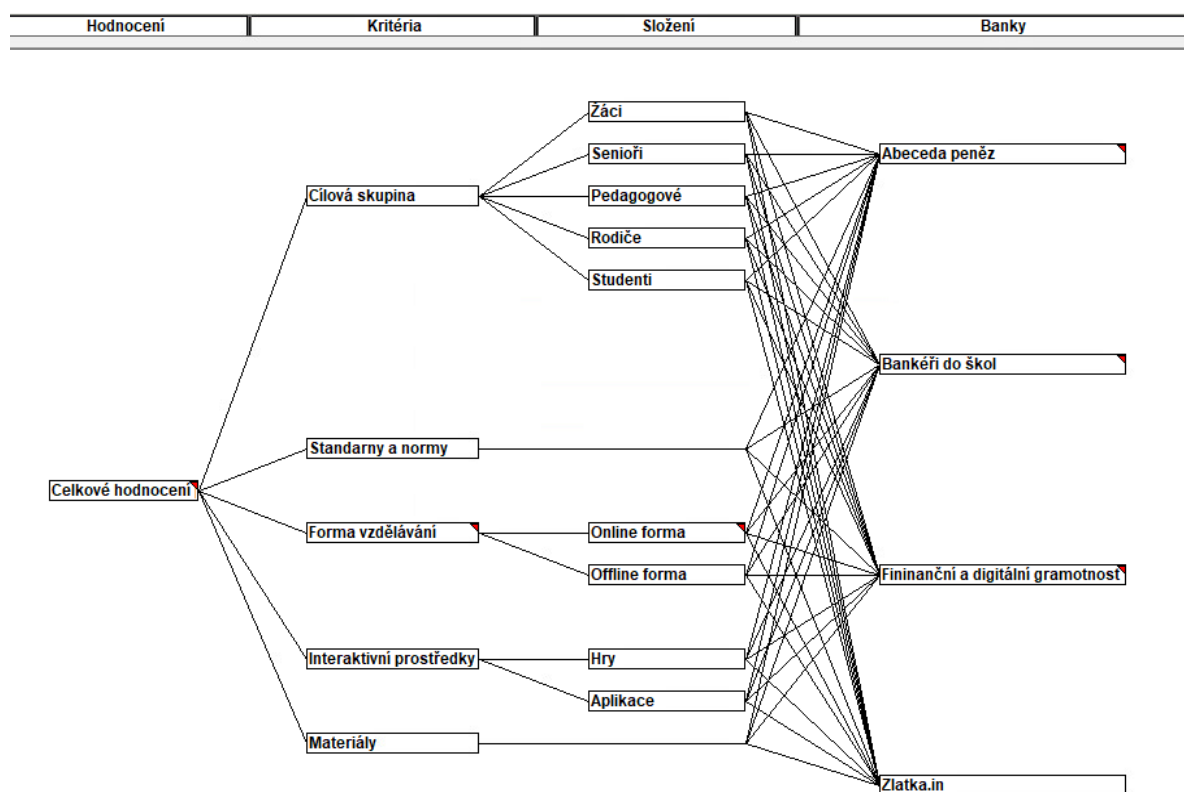
Model obsahuje 5 kritérií, podle kterých je rozhodnuto o daném finančním projektu. Každému kritériu je přidána váha na základě individuálního hodnocení tvůrce práce.

- Cílová skupina – 5 skupin, na které se banky zaměřují.
 - Žáci;
 - Studenti;
 - Rodiče;
 - Pedagogové;
 - Senioři.
- Standardy a normy – dodržování předem daných standardů a norem pro finanční vzdělávání.
- Forma vzdělávání – jakou formou je program veden.
 - Off-line;
 - Online.
- Interaktivní prostředky – zda je program doplněn o další možnosti vzdělávání:
 - Hry – webové nebo stolní;
 - Aplikace.
- Materiály – zda program obsahuje vzdělávací materiály a jsou dostupné.

Kritéria byla vytvořena autorem práce na základě jeho subjektivního názoru na toto téma.

4.4.2 Model hodnocení

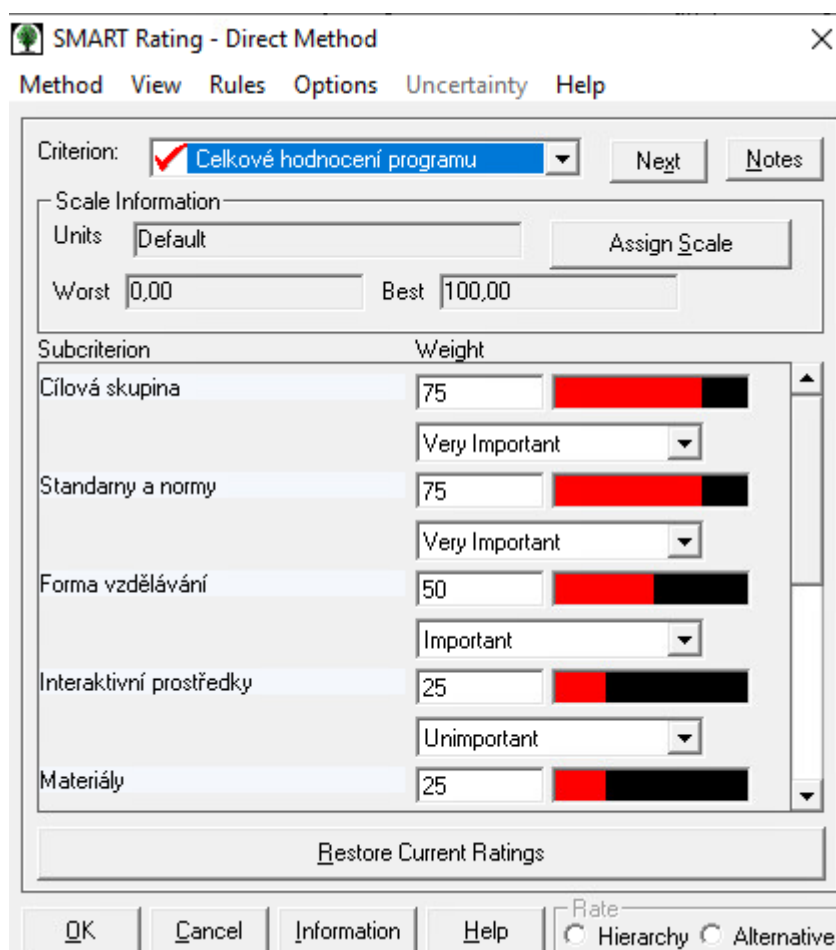
Na následujícím obrázku je možno vidět hierarchii modelu hodnocení metodiky finančního vzdělávání bank. Model je rozdělen do 4 částí. Všechny části jsou propojené a ohodnocené, případně vzájemně porovnané, aby bylo dosaženo cíleného výsledku.

Obrázek 4 Model hodnocení

Zdroj: vlastní zpracování

Na obrázku číslo 5 se nachází snímek obrazovky z programu, přesněji nastavení hodnotícího kritéria. Toto hodnocení bylo nastaveno na základě individuálního přístupu autora. A jak můžeme vidět, tak nejdůležitější je cílová skupina a zda projekt dodržuje standardy a normy dané ze zákonů. Méně důležité kritérium bude jakou formou je projekt veden a interaktivní prostředky společně s materiály nejsou z pohledu autora tak důležité jako předchozí.

Obrázek 5 Ohodnocení kritérií

Zdroj: vlastní zpracování

4.5 Rozbor finančně vzdělávacích programů komerčních bank

V rozboru budou rozebrány programy komerčních bank na vzdělávání klientů, studentů i žáků základních škol podle vytvořeného hodnocení. Použité informace, údaje a data jsou buďto volně dostupné ze zpráv jednotlivých institucí pro média a veřejnost nebo byly získány od oprávněných osob, se kterými byla navázaná komunikace. Bohužel některé instituce neposkytnuly dostatečné informace, které by tuto práci dostatečně obohatily a nastínily tak lépe fungování programu dané banky.

4.5.1 Abeceda peněz

Jedna z největších komerčních bank na českém finančním trhu, Česká spořitelna má vlastní vzdělávací komplexní program, který je stejně jako u její konkurence zaměřen primárně na školy, přesněji na předškoláky, žáky 1. až 4. tříd ZŠ, dále pak na Teenageři, rodiče dětí a seniory, pro které mají speciální kurzy.

Pokud se bude řešit pouze základní škola, tak „Abeceda peněz“ hlásí podobná čísla jako program Finanční a digitální vzdělávání od ČSOB. Tedy přes 35 000 žáků už si v rámci programu zkusilo založit vlastní firmu, a díky této zajímavé formě se vzdělalo ve FG a fungování finančního trhu. Dále se do toho programu zapojilo více než 330 poboček a 230 dobrovolníků z řad zaměstnanců banky.

Zajímavou částí programu je program pro předškolní děti, který je založen na dětské zvědavosti a za pomoci materiálu a různých her se snaží dětem ukázat reálný svět dospělých.

Celý program je formou kurzů a přednášek, za pomoci her a dětské představivosti, kdy si děti hrají na dospělé. Práce je rozdělena do několika bloků jako je úvodní hodina, den dospělého nebo třeba ukázková hodina od zaměstnanců ČS, či práce doma a ve škole. Případně zapojení třídy do soutěže. Cílem je, aby dítě, student mělo na konci základní přehled o tom, jak co funguje. Samozřejmě, že každý program je upraven podle věku a standardů ministerstev tak, aby zapadal do osnov školního vzdělávacího systému. Materiály a dokumenty jsou tvořeny zábavnou a interaktivní formou tak, aby zaujaly a navnadily ke studiu a práci. I pro menší žáky prvního stupně je na webu připravena online hra „Začátky malého hospodáře“. Pro starší studenty si v rámci programu banka vytvořila vlastní hru „Tajuplná cesta“, která simuluje cestu do zahraničí a ukazuje studentům veškeré nástrahy a úskalí.

Program nezapomíná ani na rodiče, kteří jsou podle dotazníku i šetření ČBA jedním ze základních kamenů FG u dětí a mladistvých. Dostanou veškeré potřebné údaje, typy, návody a případně i doporučení na různé finanční hry nebo příběhy, které dětem pomůžou pochopit FG.

Poslední částí programu je projekt zaměřený na seniory s názvem „Držet krok s dobou“, opět se jedná o kurz na pobočce banky, řízený zkušeným týmem, který pomáhá seniorům pochopit dnešní online dobu a pomoci se v ní zorientovat.

Součástí jsou i různé hry, video návody, typy a zajímavá témata k diskusi. Spořitelna se snaží pracovat s dětmi a naučit je, pokud to jde zajímavou formou i mimo školní lavice přímo v prostorách banky finanční gramotnosti. Co je podstatné tak program nezapomíná na seniory.

Hodnotící kritérium	Složení kritéria	Popis kritérií	Bodové hodnocení
Cílová skupina	Žáci Studenti Rodiče Pedagogové Senioři	Ano i pro předškoláky. Na pedagogy se nezaměřuje.	20
Standards a normy	4 pilíře vzdělávání	Ano vychází z nich.	25
Forma vzdělávání	On-line Off-line	Ano, formou přednášek, kurzů. Ano, za pomoci online třídy.	20
Interaktivní prostředky	Hry Aplikace	Ano, pro děti i studenty. Ne, samostatnou aplikaci nemá.	10
Materiály a jejich dostupnost	Dokumenty Studijní materiály	Dostupné zdarma na internetu. Propracované a kvalitní.	15
Celkové hodnocení programu		Velice kvalitní program.	90

Tabulka 2 Hodnocení Abecedy peněz

Zdroj: vlastní zpracování

4.5.2 Bankéři do škol

Dlouhodobě trvající program Komerční banky a České bankovní asociace založený na setkávání bankéřů a studentů základních a středních škol, běží v České republice od roku 2014, cílem jako u všech ostatních projektů je základní finanční gramotnost, ale i kyberbezpečnost v online světě.

Díky této spolupráci se dá říct, že je tento program je jiný než ostatní, díky tomu, že ČBA provádí průzkumy FG tak podle výsledků z těchto průzkumů upravuje tento program společně s bankéři z komerčních bank.

Struktura tohoto programu je formou workshopů s vybranými bankéři. Přednášky jsou zakončené testováním nabitých zkušeností a informací. Díky po covidové situaci se posledního ročníku zúčastnilo neuvěřitelných 4500 studentů a zapojilo se přes 110 bankéřů z 16 bank nejen z KB.

Program postrádá jakoukoliv online formu, když nebudeme brát v potaz závěrečné testování. Program je čistě zaměřen na studenty, žáky přihlášené do projektu. Je specifický a funkční s dobrými výsledky.

Hodnotící kritérium	Složení kritéria	Popis kritérií	Bodové hodnocení
Cílová skupina	Žáci Studenti Rodiče Pedagogové Senioři	Zaměřen pouze na žáky a studenty.	10
Standardy a normy	4 pilíře vzdělávání	Ano, obsahuje je.	25
Forma vzdělávání	On-line Off-line	Přednášky.	10
Interaktivní prostředky	Hry Aplikace	Kromě závěrečného testování není žádná interaktivní forma.	0
Materiály a jejich dostupnost	Dokumenty Studijní materiály	Ne, dokumenty ani materiály nejsou dostupné.	0
Celkové hodnocení programu		Zajímavý program, ale specifický.	45

Tabulka 3 Hodnocení Bankéři do škol

Zdroj: vlastní zpracování

4.5.3 Finanční a digitální vzdělávání

Jeden z největších a nejkompexnějších programů na českém území zaměřený na finanční vzdělávání a finanční gramotnost žáků a studentů založený v roce 2016.

Komplexní systém online i off-line výuky ve spolupráci se školami po celé České republice na základě standardů a norem zaměřený primárně na:

- Peníze;
- Hospodaření;
- Finanční produkty;
- Právo spotřebitele.

Samotný program je zaměřen primárně na žáky a studenty. K dnešnímu dni se do programu zapojilo více jak 418 škol s 36 tisíci studentů a žáků středních a základních škol. Ambasadoři, kterých se do tohoto projektu zapojilo je 545, odučili více jak 2278 hodin v rámci přednášek a různých prezentací na školách a akcích pro školy.

K tomuto programu a projektu v roce 2021 i díky pandemii Covid-19 Československá obchodní banka vytvořila a následně spustila mobilní aplikaci s názvem „Filip“, kterou reprezentuje velké písmeno „F“. Tato aplikace se snaží zábavnou a elektronickou formou vést žáky a studenty k učení a poznávání FG. Přes videa, soutěže a různé hlavolamy se studenti učí základní pojmy z této oblasti a získávají tak povědomí o finančním trhu i jeho nástrahách. Hlavním důvodem, proč tato aplikace a podprogram s videi a prezentacemi vznikl je klesající úroveň finanční gramotnosti u mladé populace, která nemá dostatečné znalosti a především zkušenosti.

V roce 2019 získala ČSOB akreditaci na vzdělávací program finanční gramotnosti pro pedagogy základních a středních škol od Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Tímto krokem svůj projekt vzdělávání ve školách takřka uzavřelo a zkompletovalo a díky tomu se nyní i samotní učitelé vzdělávají v této oblasti a mohou poznatky předávat svým studentům. Podle průzkum ČBA z 2021 si mladí Češi myslí, že učitelé nerozumí této problematice, a proto je úroveň vzdělávání v rámci školního systému nízká nebo nulová.

„Během výuky ve školách jsme zaregistrovali velký zájem učitelů o další vzdělávání a informace související s problematikou finanční gramotnosti. Rozhodli jsme se proto

pro pedagogy vytvořit kurz, který je provede současnými trendy a umožní jim ještě více proniknout do světa financí. Už nyní máme předběžný zájem desítek učitelů a těšíme se, že i tímto způsobem ke stávajícím aktivitám akcelerujeme podporu zlepšování úrovně finančních znalostí v Česku,“ říká člen představenstva ČSOB Petr Hutla. [38.]

Mimo toto téma se zabývá i kyberbezpečností tu rozšířila ČSOB o spolupráci s Policií ČR. Celý tento program řešící prevenci a celý svět online, který díky pandemii nabral úplně jiný směr a rozměr nazvala „cesta #onlinem“. [36.]

Banka nezapomíná ani na dospělou a starší populaci, pro které vytvořila projekt „Prevence dluhové pasti“ který patří pod Finanční vzdělávání ČSOB. Ale to je speciální projekt pro lidi v dluhové tísní, normální projekt pro dospělou populaci banka nemá.

Hodnotící kritérium	Složení kritéria	Popis kritérií	Bodové hodnocení
Cílová skupina	Žáci Studenti Rodiče Pedagogové Senioři	Program cílí na všechny vybrané skupiny. I když nemá program pouze pro seniory, myslí na ně.	20
Standardy a normy	4 pilíře vzdělávání	Jsou základním kamenem.	25
Forma vzdělávání	On-line Off-line	Online za pomoci Filipa, off-line klasicky přednáškami a spolupráci s bankami.	20
Interaktivní prostředky	Hry Aplikace	Vše obsahuje mobilní aplikace Filip	15
Materiály a jejich dostupnost	Dokumenty Studijní materiály	Dostupné a zdarma. Kvalitně zpracované.	15
Celkové hodnocení programu		Jeden z nejkompexnějších programů u nás.	95

Tabulka 4 Hodnocení Finanční a digitální gramotnosti

Zdroj: vlastní zpracování

4.5.4 Zlatka.in

Jako poslední vybraná banka byla rakouská Raiffeisenbank. I tato banka má svůj vlastní program pro vzdělávání dětí, studentů střední škol a gymnázií.

V první řadě je důležité zmínit, že celý web je dobročinná akce skupiny programátorů z neziskové organizace Matika.in. z. s., kteří mají na starost několik dalších vzdělávacích webů. Zlatka.in zastřešuje RB a finančně ji podporuje tak, aby portál mohl fungovat a plnit svůj účel. Díky této spolupráci je možné tento projekt realizovat od roku 2020. S touto informací se dá dále pracovat tak, že portál má trochu jiné cíle a zaměření než programy předchozích bank. Po komunikaci s tvůrci a lidmi z banky odpovědných za tento projekt byly předány informace a další potřebné údaje.

Hlavním cílem tohoto projektu je vzdělávání jako u všech ostatních. Velkou výhodou je to, že celý projekt je online, formou hry a podáváno zábavně tak, aby to nadchnulo i nejmenší žáky. Celý program je rozdělen do několika celistvých bloků – ZŠ 1. stupeň, ZŠ 2. stupeň a SŠ, Gymnázium, odpovídají standardům vzdělávání, které byly zmíněné v teoretické části této práce. Od práce s penězi až po hypotéku, uzpůsobené tak, aby se student postupně propracoval přes všechny úrovně. Za každou splněnou část získává odměny a ty se mu propisují na účet, který lze propojit se školou a díky tomu učitelé mohou vidět žákův postup. Nevýhodou je, že lze do tohoto programu vstoupit čistě anonymně, poté již nelze zpětně dohledat výsledky. Do portálu se zapisují pouze obecné informace, což může být na jednu stranu škoda, ale na druhou stranu se žák může doma sebezdokonalovat bez dohledu učitele ve škole. Webové rozhraní obsahuje pracovní listy a tištěné úlohy, dále pak miniaplikace a slovníček pojmů.

Bohužel se nepodařilo získat přesné údaje, co se týče počtu studentů, škol apod. a to z výše zmíněného důvodu, portál funguje na jiném principu a s ohledem na to, že tvůrci to dělají dobrovolně tak je to pochopitelné. Nicméně základní údaje o fungování webu jsou dostupné.

Za celou dobu fungování programu Zlatka.in:

- 5 071 633 řešených úloh;
- 4 212 186 správně vyřešených;

- 90 090 strávených hodin. [31.]

Z těchto čísel je patrné, že program funguje dobře a plní svůj úkol. 90 tisíc strávených hodin všech studentů a žáků nad otázkami a úlohami spojenými s FG je velice pěkné číslo, které bude mít příznivý dopad na jejich životní postup v této problematice. Navíc celková úspěšnost 83,1% je naprosto neuvěřitelná. Ano dá se namítnout, že se neví, z jakých to bylo oblastí a jakých otázek a jací studenti odpovídali, ale i tak je to velice dobré znamení, že portál funguje dobře i přes to, že není tak známý.

Hodnotící kritérium	Složení kritéria	Popis kritérií	Bodové hodnocení
Cílová skupina	Žáci Studenti Rodiče Pedagogové Senioři	Zaměřuje se na žáky a studenty.	10
Standardy a normy	4 pilíře vzdělávání	Celý program z nich vychází.	25
Forma vzdělávání	On-line Off-line	Pouze online.	10
Interaktivní prostředky	Hry Aplikace	Jedná se o vzdělávací hru.	10
Materiály a jejich dostupnost	Dokumenty Studijní materiály	Dostupné, zdarma, i se slovníčkem pojmů.	15
Celkové hodnocení programu		Program je limitován velikostí, ale účel plní.	70

Tabulka 5 Hodnocení Zlatky.in

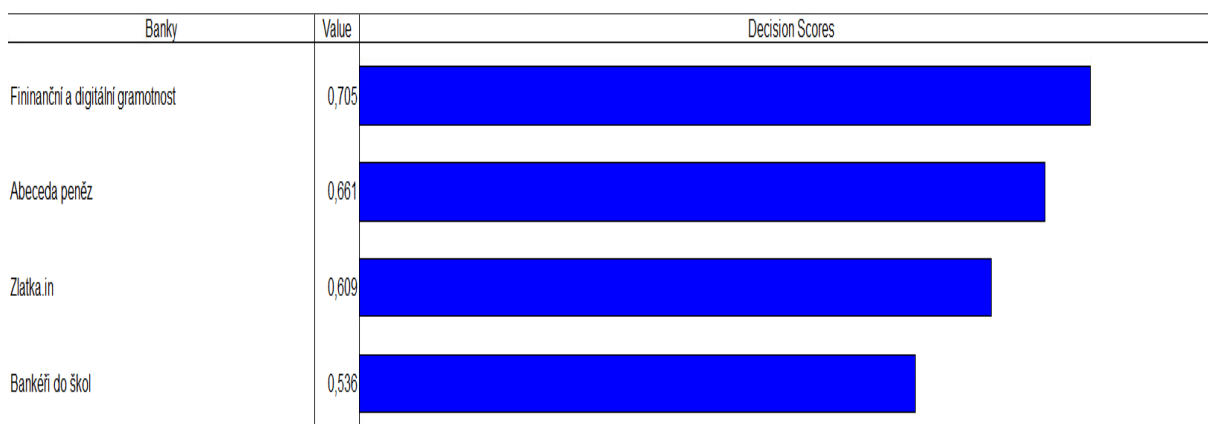
Zdroj: vlastní zpracování

4.6 Výsledky hodnocení vybraných projektů

Z individuálního hodnocení autora práce, na základě vytvořených kritérií a vyplnění tabulky hodnocení vzniklo následné hodnocení programů. Jako nejkompaktnější program byl ohodnocen Finanční a digitální vzdělávání od ČSOB, které získalo maximální 95 bodů z celkového možného počtu. Dále pak Abeceda peněz, s 90 body, a to díky tomu, že program neobsahuje aplikaci pro mobilní zařízení a dále nemá samostatnou část pro pedagogy. Další dva projekty ztrácejí hned v několika bodech kritérií, především v cílové skupině. Projekt Bankéři do škol, limituje jeho forma a specifikace. Podobně na tom je Zlatka.in, která ale obsahuje dokumenty a v podstatě působí jako online hra.

Aby bylo individuální hodnocení potvrzeno. Byl využit program pro manažerské rozhodování. Nejlépe hodnocený program s 0,705 na finanční vzdělávání je podle autora práce a hodnocením metodiky finanční gramotnosti, kterou provedl program. A to především díky cílení na vybrané skupiny, kdy se program zaměřuje na všechny skupiny, a to na i na pedagogy. Dále pak díky interaktivním prostředkům, především díky vlastní aplikaci „Filip“. Druhým vybraným je Abeceda peněz od České spořitelny, ta získala 0,661, která má výborně zvládnuté vzdělávání dětí a studentů, dokonce i seniorů, ale chybí jí vzdělávání pedagogů a samostatná mobilní aplikace, kterou právě ČSOB pro projekt „Filip“ vytvořila. I tak jsou tyto programy v hodnocení velice podobné v mnoha bodech se shodují a rozcházejí se v maličkost což je známka dobré práce obou bank v této oblasti.

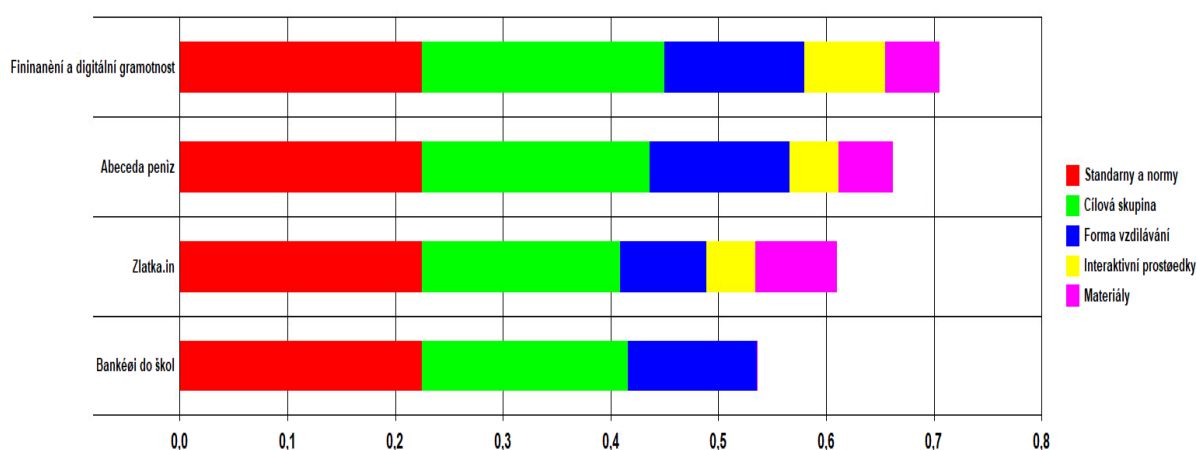
Jako třetí hodnocený program s hodnocením 0,609 dopadl projekt RB Zlatka.in a to především zaměřením se na doplňující dokumenty ke svému online vzdělávání. Poslední pak byl s 0,536 projekt Bankéři do škol, který limituje právě jeho specifickou oproti ostatním projektům trvá pouze měsíc v roce a je zaměřen na přihlášené školy. Nemá žádné dostupné dokumenty ani interaktivní prostředky.

Obrázek 6 Výsledné hodnoty

Zdroj: vlastní zpracování

Na následujícím schématu je patrný přínos rozdělení jednotlivých kritérií podle váhy. Největší váhu měly normy, standardy a dodržení rámcového vzdělávání, což splňují všechny vybrané programy a stejnou váhu mělo i kritérium cílová skupina, kde splnil pouze jeden program a tím byl projekt ČSOB, který se zaměřuje na všechny skupiny, které byly v tomto kritériu vypsány. Zlatka.in se nezaměřuje na rodiče, pedagogy, seniory. Bankéři do škol, se taktéž nezaměřují ani na jednu z těchto skupin. U formy vzdělávání ztrácí Zlatka.in díky své online formě vzdělávání a limituje ji to, že se jedná o dobročinný projekt. Interaktivní materiály má dobře zvládnuté ČSOB díky samostatné aplikaci, ale ani ČS na tom není jinak. Zlatka.in, tyto materiály obsahují slovníčky pojmů u každé kategorie a velké množství materiálu k domácím pracím.

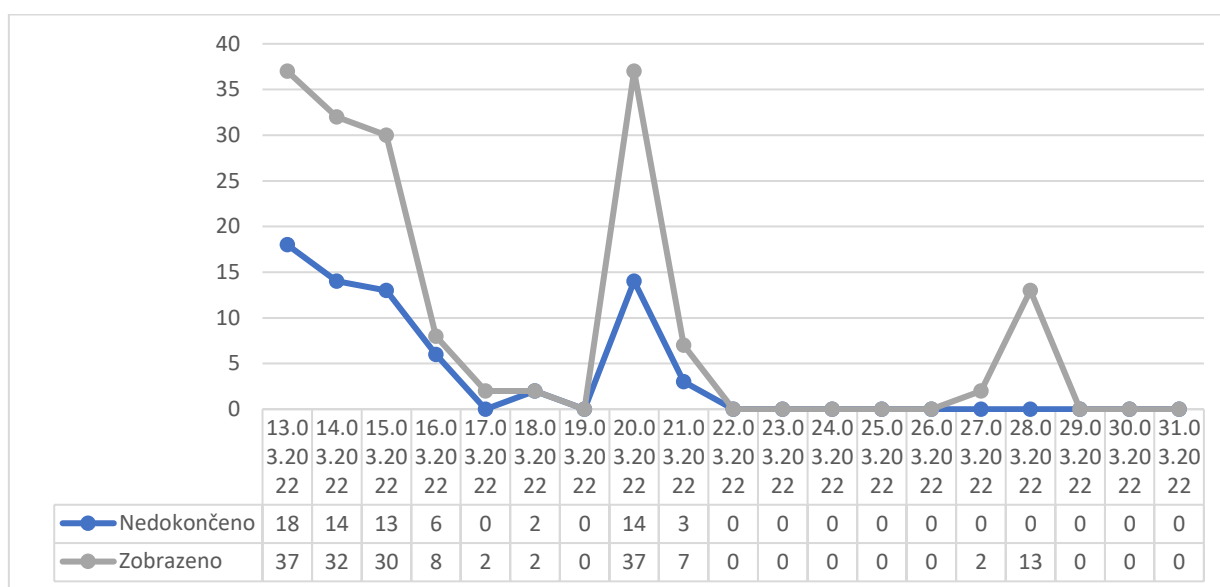
Obrázek 7 Rozdělení výsledných hodnot

Zdroj: vlastní zpracování

4.7 Dotazníkové šetření

Návratnost dotazníkového šetření byla 58,8% ze 170 dotazníků, které byly otevřeny pomocí přímého odkazu na portál, kde se dotazník nacházel, se vrátila rovná 100 vyplněných dotazníků.

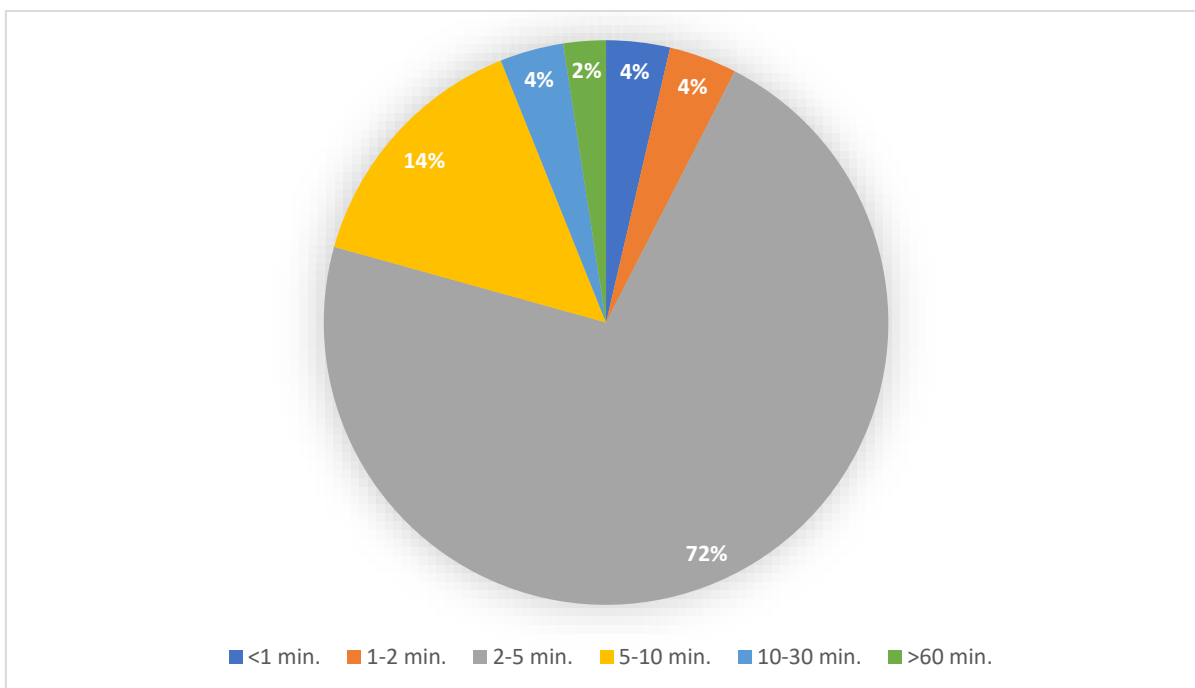
Na základě časové osy se dá určit, kdy bylo získáno nejvíce dat a tyto body se dají přiřadit k jednotlivým akcím spojených s propagací a sdílením na sociálních sítích.

Graf 3 Časová osa sběru dat

Zdroj: vlastní zpracování

Jako poslední obecný údaj, který byl sledovaný a poměrně důležitý je čas strávený vyplňováním dotazníku. Odhad času při spuštění byl kolem 5 min. Podle grafu, který je pod odstavcem je patrné, že se tento odhad naplnil, protože 59% dotázaných strávilo 2-5 min nad vyplněním. Celkem velký počet dotázaných zvládl vyplnit dotazník za 1-2 min přesněji 21%, 12% trvalo 5 až 10 min vyplnění a odeslání šetření. 3% zvládli dotazník vyplnit do 30 min, ale i pod 1 min u těchto dat bylo důležité je vyhodnotit a na základě kvality odpovědí, nebyla potřeba je vyřadit. Pod 60 min vyplnilo dotazník 2%, musí se brát v potaz, že se do celkového času bere i doba do odeslání, bohužel díky tomu, že byl dotazník šířen pouze elektronicky nelze zjistit co dotazovaní během vyplňování dělali.

Graf 4 Doba strávená u dotazníku

Zdroj: vlastní zpracování

4.7.1 Rozbor dotazníkového šetření

V této části budou rozebrány jednotlivé části dotazníkového šetření od části, kde je základní dělení respondentů, až po část s otázkami na oblast finančního vzdělávání.

První část

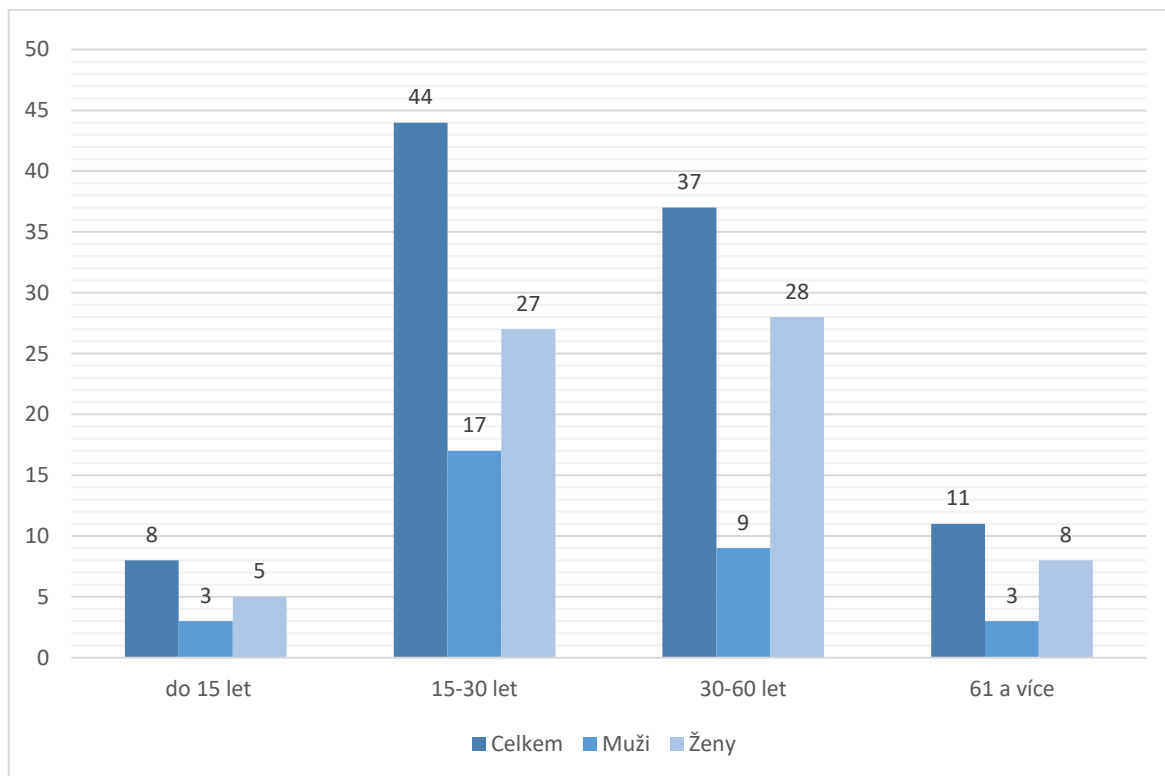
1. Pohlaví

Dotazníkového šetření se účastnilo celkem 100 lidí. Přesněji 68 žen a 32 mužů. S ohledem na šíření přes sociální sítě a přihlednutím na aktuální složení české populace mohou být výsledky v dotazníku skreslující, protože mužů je 49,3% a žen 50,7% z 10 524 167 za rok 2021.

2. Věkové skupiny

Dle grafu znázorňujícího věkové zastoupení pod odstavcem je patrné, že největší zastoupení mezi respondenty má věková skupina 15-30 let, dále pak 30-60 let. Použitelné číslo bylo dosaženo i u populace nad 61 let. Nejmenší naopak výsledek pod 15 let, a to z toho důvodu, že toto šetření bylo primárně zaměřené na dospělou

populaci nikoli na děti, na ty jsou zaměřené programy a projekty finančního vzdělání státu i komerčních bank, které byly vybrány pro tuto diplomovou práci v sekci výše.

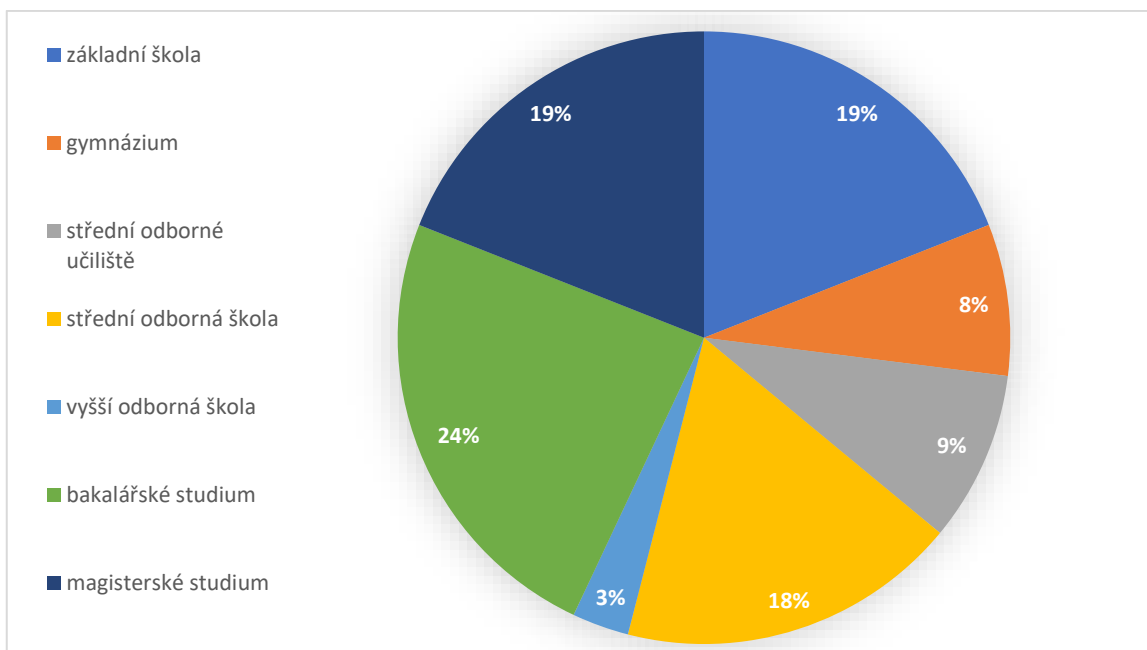

Graf 5 Věková struktura respondentů

Zdroj: vlastní zpracování

3. Nejvyšší dosažené vzdělání

Graf č. 7 poukazuje na úroveň dosaženého vzdělání respondentů, kteří se účastnili šetření to může nastínit i celkový výsledek dotazníkového šetření. Nejvyšší zastoupení v dotazníku má vysokoškolské vzdělání, nebylo řešeno přesné zaměření pouze úroveň vzdělání. Dále pak střední školy a učiliště, díky starší populaci nad 60 let je i početná skupina respondentů se základním vzděláním.

Graf 6 Úroveň vzdělání

Zdroj: vlastní zpracování

4. Považujete se za finančně gramotného/gramotnou?

Tato škálovatelná otázka plynule navazuje na otázku předchozí a je i jejím odrazem. Ze 100 dotázaných odpovědělo více jak 50%, že se považují za finančně gramotné.

Odpověď	Responzí	%
1/5	3	3%
2/5	6	6%
3/5	26	26%
4/5	47	47%
5/5	18	18%

Tabulka 6 Finančně gramotný

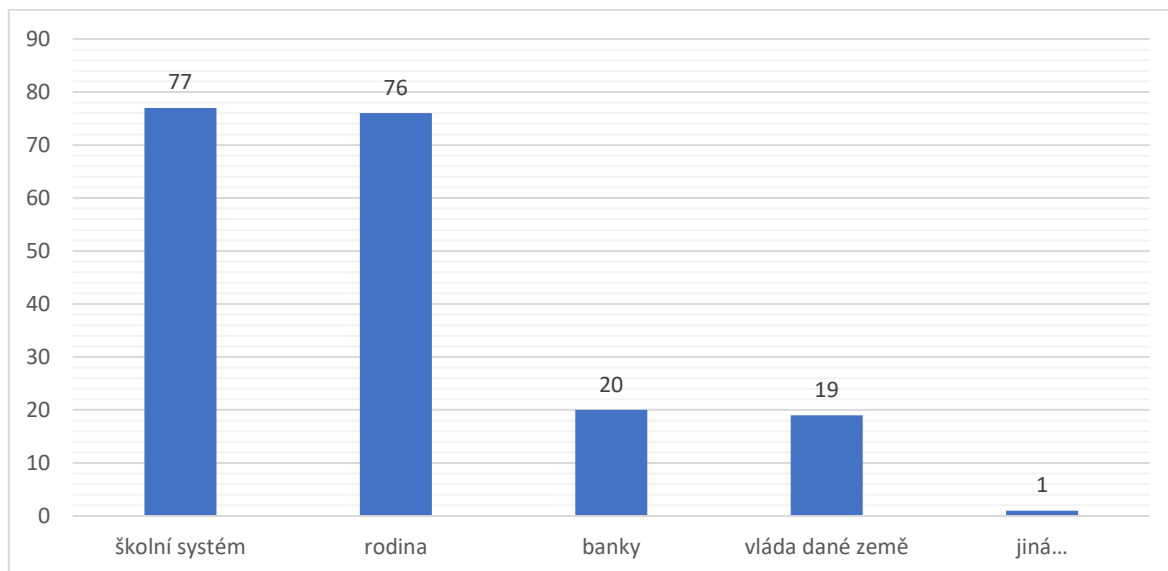
Zdroj: vlastní zpracování

Druhá část

5. Která instituce, organizace je podle Vás zodpovědná za finanční vzdělávání?

U této otázky mohli respondenti vybrat více možností, které podle nich jsou zodpovědné za finanční vzdělávání v České republice. Dle respondentů je na stejné

úrovni rodina i školní systém. S tím se musí souhlasit. Rodina utváří jedince v průběhu života nejvíce. Školní systém by měl prověřovat a rozšiřovat vědomosti.

Graf 7 Instituce odpovědná za vzdělávání

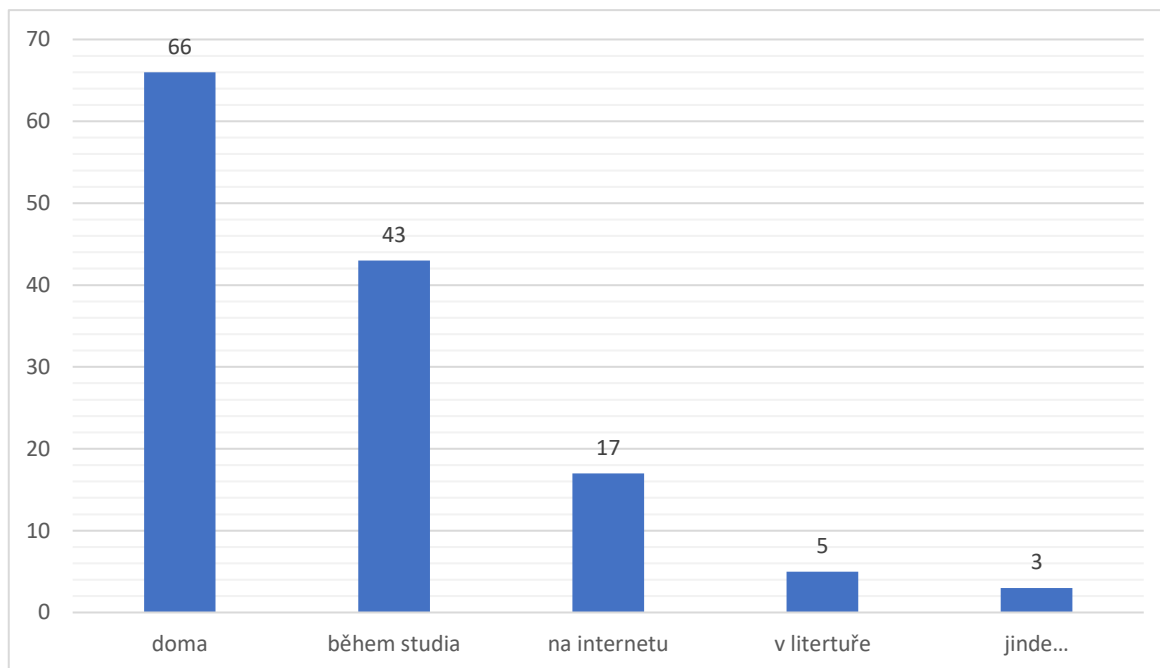
Zdroj: vlastní zpracování

6. Vedou Vás nebo vedli rodiče, případně rodina, ke správnému chování s penězi?

Podle 78 odpovědí u této otázky to vypadá, že většina rodin nebo rodičů se snažili vést své členy k finanční gramotnosti, což je velice důležité a správné. 19 respondentů odpovědělo, že je rodina nikterak nevedla a 3 uvedli, že jen v některých případech a to následujících „tvorba úspor“ dále pak „neutrácet za nesmysli“ a poslední „šetřit, nekupovat ***** (dneska už je stejně kupuji, když už mám vlastní příjem)“. Tvorba úspor je poměrně důležitý krok, který respondentů doma naučili, ale i šetření a nekupování věcí, které člověk k životu nepotřebuje je důležitý krok k úspěšnému životu ve finančním světě.

7. Kde jste se poprvé setkali s finančním vzděláváním/ finanční gramotnosti?

U této otázky byla možnost vícero možností na odpověď. Respondenti odpovídali následovně, 66x se s tímto pojmem setkali už doma, 43krát během studia, 17krát na internetu, pouze 5 dotázaných se s tímto pojmem setkalo v literatuře a 3 uvedli jiná místa jako třeba zaměstnání nebo během samostudia.

Graf 8 První setkání s finanční gramotností

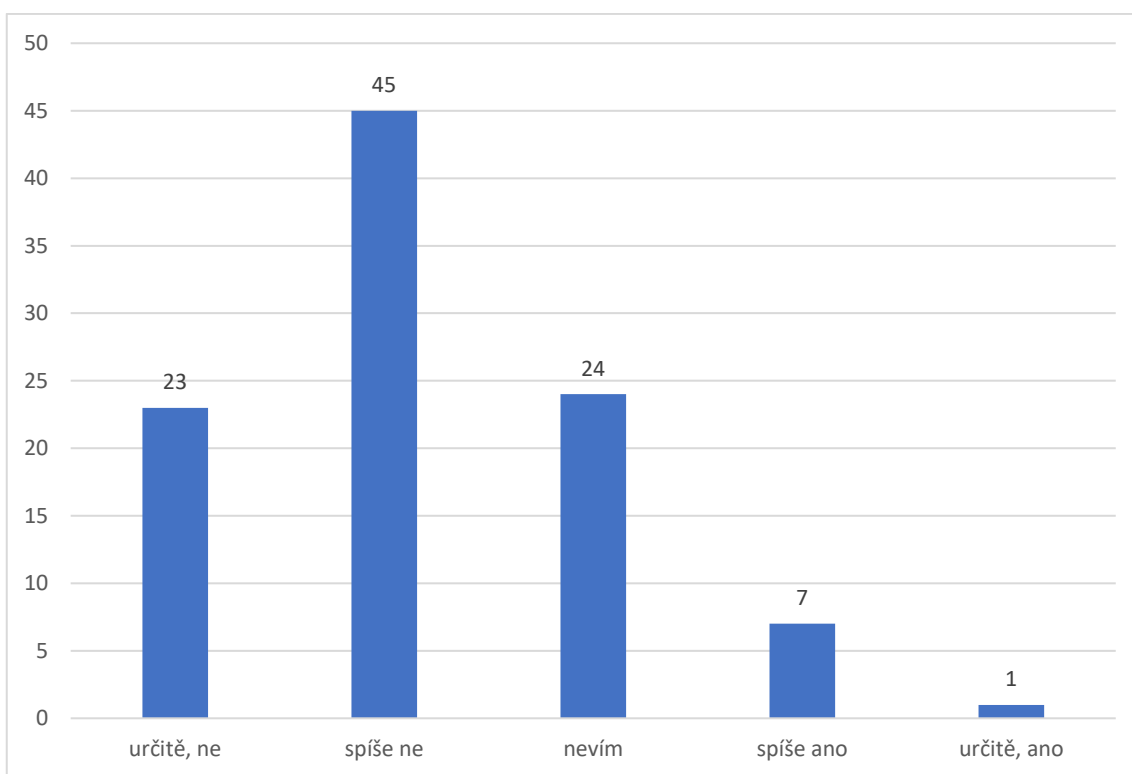
Zdroj: vlastní zpracování

8. Absolvovali jste kurz finanční gramotnosti nebo jste studovali tuto problematiku v rámci svého studia?

Tato otázka by se dala označit za doplňující k předchozím, aby bylo možné si udělat obrázek o celkovém složení respondentů. Na základě odpovědí, mezi kterými převažuje 70 „Ne, neabsolvoval/a ani nestudoval/a“ by se dalo říct, že vzdělávání nebo možnosti kurzů nejsou tak veřejně známé a dostupné, jak by mohlo vypadat. 21 respondentů odpovědělo, že tuto problematiku studovalo v rámci studia, což znamená, že studovali ekonomický obor a 9 z dotázaných se účastnilo kurzu zaměřeného na tuto tematiku.

9. Domníváte se, že finanční vzdělávání je během studia dostatečné?

Odpovědi na tuto otázku jsou v celku jasně poukazující na nespokojenost respondentů s tím, jak je během studia finanční vzdělání zařazeno do osnov a co si z něj sami odnesli. 68% dotázaných je nespokojených s v jaké míře bylo toto téma zařazeno do jejich vzdělání. 24% neví nebo si nejsou jisti a zbylých 8% jsou spokojeni.

Graf 9 Finanční vzdělávání během studia

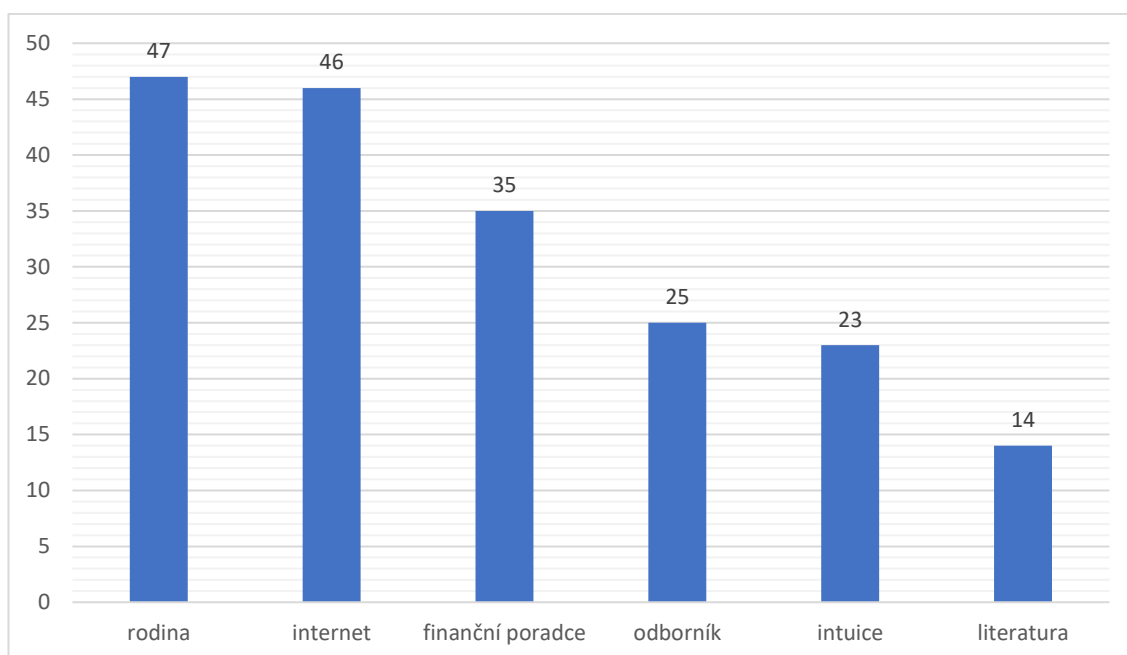
Zdroj: vlastní zpracování

10. Vzděláváte se ve finanční gramotnosti sami?

S ohledem na otázku číslo 4 je jasné, že tato otázka nebude překvapením, když 80% dotázaných se vzdělává samo a 20% se nevzdělává.

11. Když si nevíte rady v této oblasti, na koho se obrátíte?

Tato otázka, potvrdila to, že rodina je v této problematice důležitá a podle respondentů nejčastější odpovědí. Graf č. 11 pod textem ukazuje v jaké míře respondenti volili „rodina“ a další odpovědi. U této otázky mohli vybírat více možností. Druhou nejčastější je díky dnešní době internet, na kterém se dá najít snad úplně vše co je potřeba. Velký počet ale získali i odpovědi využití odborníků ať už finančního poradce nebo jiného odborníka pro tuto oblast. Intuice a řešení problémů sólo na vlastní pěst by se dala pochopit jako možnost při řešení méně důležitých rozhodnutí, ale to není jisté, protože to nebylo v dotazníku řešeno, takže se o tom dá pouze polemizovat. Jako nejméně častou odpovědí byla literatura.

Graf 10 Hledání pomoci při problémech

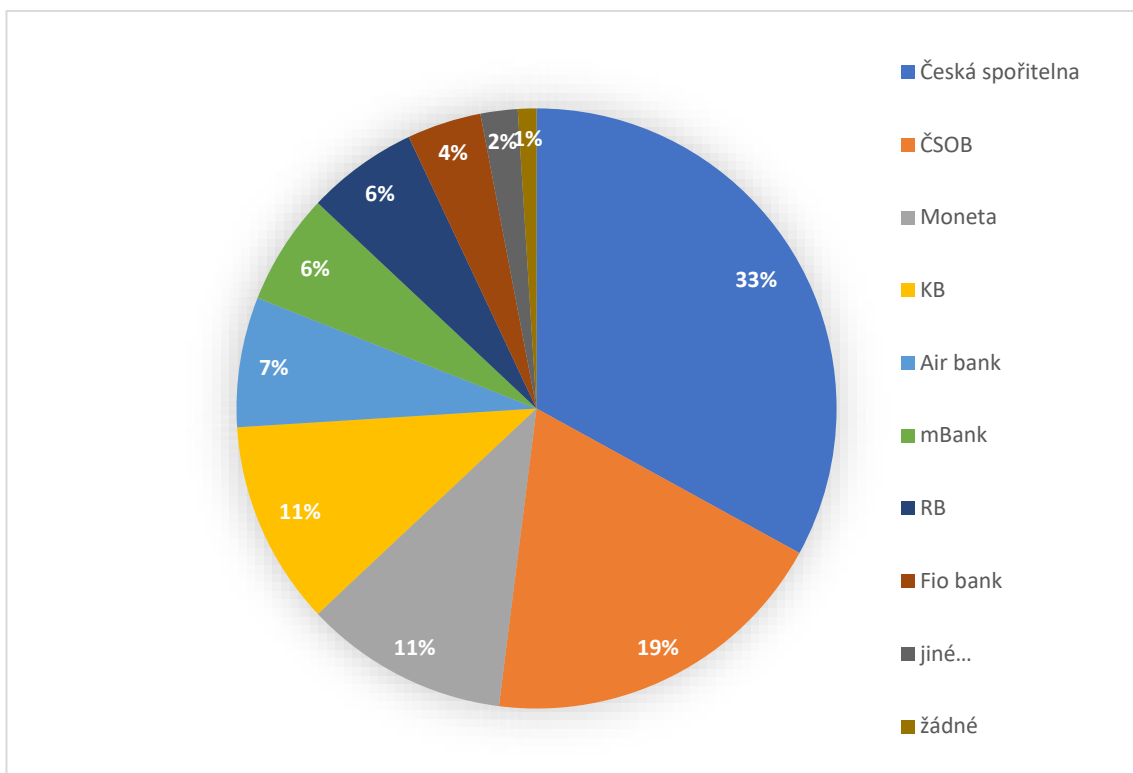
Zdroj: vlastní zpracování

12. Co je Váš hlavní příjem?

Protože toto šetření bylo primárně zaměřené na dospělou populaci tak je hlavním příjmem mzda. Dále pak u 27% brigády což mohou být studenti vysokých škol to samé platí u 18% kteří žijí z kapesného. Důchod uvedlo 12 respondentů. Zajímavé je, že ani z mladistvých respondentů nikdo nevedl, že nemá příjem, takže je rodiče už od útlého věku vedou k práci s penězi v podobě kapesného. Důležité je podotknout, že u této otázky mohli respondenti vybrat více odpovědí s ohledem na mladší populaci, která může využít brigád i kapesného.

13. Které komerční banky jste klientem?

Nejčastější bankou je ČS a ČSOB, které mají spolu více jak 50% z celkového počtu. Dále pak Moneta Bank a KB shodně po 11%. Mezi jiné banky uvedli dotázaní „Unicredit“ a „Sberbank“, která nebyla zařazena do dotazníku s ohledem na aktuální situaci ve světě a při spuštění dotazníku již nepůsobila na českém bankovním trhu. Jeden z dotázaných uvedl, že nemá bankovní konto, kdy se jedná se o mladistvého respondenta.

Graf 11 Klienti komerčních bank

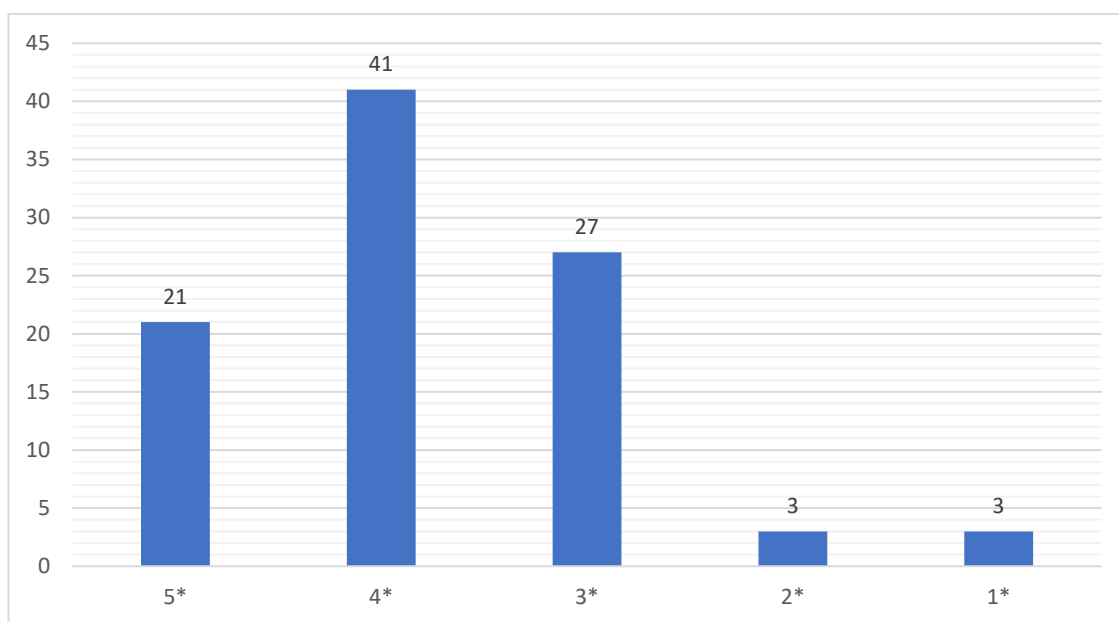
Zdroj: vlastní zpracování

14. Využíváte služeb své banky?

Většina dotázaných, 80%, využívá služeb svých komerčních bank, u kterých jsou klientem. 20% tyto služby a možnosti nevyužívá.

15. Jste se svou bankou spokojeni?

Další otázka spojená s tím, u jaké banky respondenti jsou, byla zaměřena na to, jak jsou se svou bankou spokojeni. Podle grafu číslo 12 je patrná výrazná spokojenost s fungováním komerčních bank. 5 respondentů využilo možnosti, že tato otázka nebyla povinná z toho důvodu, kdyby neměli bankovní účet tak aby mohli pokračovat v dotazníku a neodpověděli.

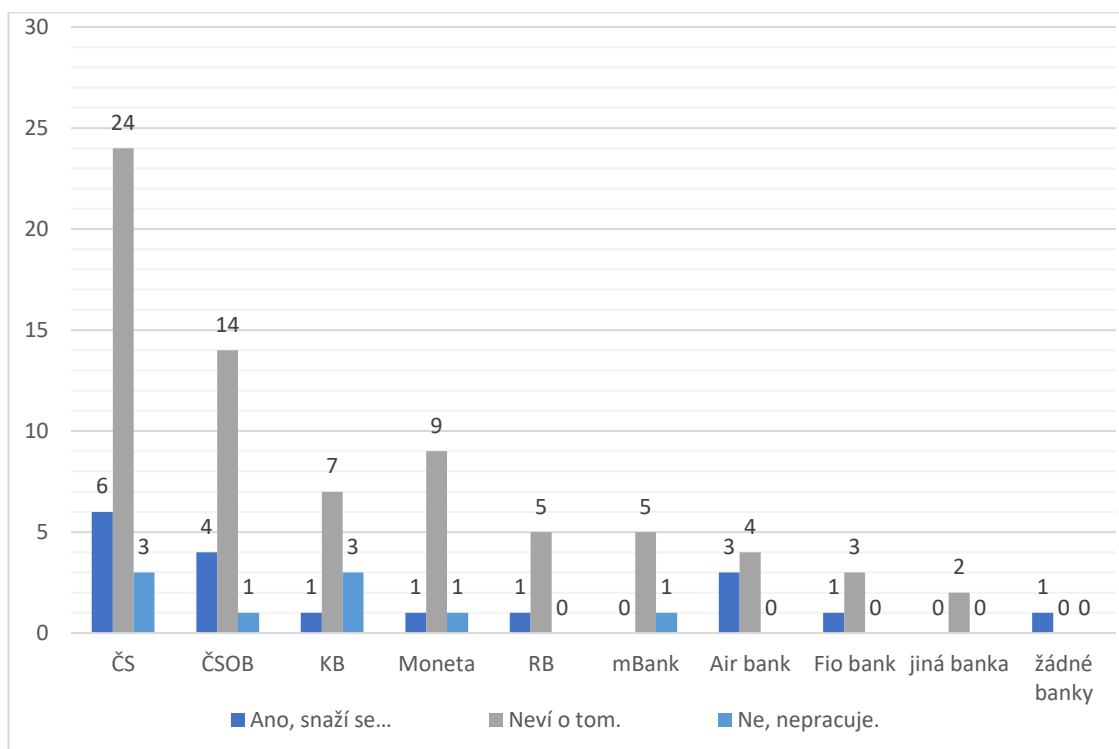
Graf 12 Spokojenost se svou bankou

Zdroj: vlastní zpracování

16. Snaží se Vaše banka své klienty vzdělávat a navyšovat tak jejich finanční gramotnosti případně ji rozvíjet?

Pro poukázání reálného stavu s ohledem na programy vybraných bank, které jsou zpracovány a hodnoceny v této práci, byla využita k této otázce i předchozí otázka č. 13, díky které je velice hezky a přehledně vidět jaké je reálné zastoupení bank a klientů na základě odpovědí u této otázky. Musí se však vzít v potaz to, že u této otázky bude hrát roli právě počet jednotlivých klientů odpovídajících v dotazníku. Tedy 24 klientů ČS z 34 odpovědělo, že neví o tom, zda banka pracuje na vzdělávání. Dále pak u ČSOB 14 z 19 odpovědělo stejně

jako klienti České spořitelny, tedy, že o tom neví. U menších bank převažuje negativní výsledky než pozitivní. Spíše o tom neví.

Graf 13 Vzdělávání klientů bank podle jednotlivých bank

Zdroj: vlastní zpracování

17. Jakou formou s klienty pracuje na finanční gramotnosti?

I přes to, že bylo u předchozí otázky napsáno, že pokud zakliknou jinou variantu než ano, že na tuto otázku nemají odpovídat. Získala tato otázka v dotazníkovém šetření více než 17 odpovědí, které měla obsahovat na základě odpovědí z předchozí otázky číslo 16. Což poukazuje na pozornost respondentů, spíše na jejich nepozornost a čtenářskou gramotnost.

Proto se u této otázky objevovali ve větší míře odpovědi typu „nevím“ nebo „e-mailem“, což byla odpověď na další otázku. V odpovědi byly i takové, že volají a nabízejí služby dané banky například „automatické ukládání peněz stranou“ nebo spořicí produkty. Ale objevili se i užitečné odpovědi jako třeba:

- vytváří vzdělávací programy pro studenty;
- zasílají dokumenty s informacemi o problematice;
- volají, informují;
- mobilní aplikace jako třeba Moje zdravé finance.

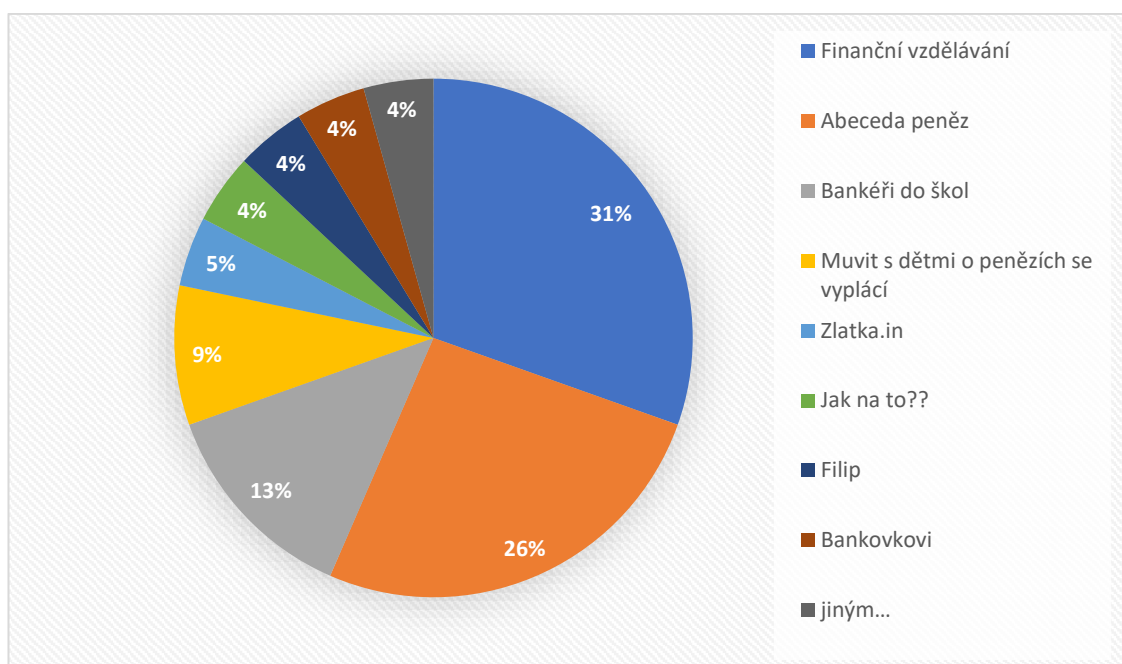
Mezi odpověďmi byly i dvě, které byly jiné než ostatní: „Paní vše krásně vysvětlila, jak to funguje ukázala názorné příklady, jelikož jsem studentka tak se o to moc nezajímám zatím“ i přes to, že je slečna student tak má kladnou zkušenost s tímto chováním bank v této oblasti a druhá odpověď: „Setkala jsem se s tím, kdy paní za přepážkou hezky poradila, co a jak v mém problému. Ve finále po konzultaci s finanční poradkyní jsem se dozvěděla, že paní za přepážkou mi neřekla, jaké to bude mít následky. Skončila bych v registru dlužníků, i kdybych nic nedlužila a třeba žádost o hypotéku (čistě teoreticky) by pro mě bylo ve finále nemožné několik let.“ Tato odpověď je trochu znepokojivá, že člověk zodpovědný v bance, neposkytne veškeré informace klientovi a ten se pak dozvídá, až potom co vše to bude obnášet.

18. Snaží se Vaše banka informovat o novinkách, ale i nebezpečí na finančním trhu, které Vám může hrozit?

Jednoduchá otázka, která ukazuje jednu z dalších forem komunikace bank a případně vzdělávání nebo spíše informování svých klientů a situaci na finančním trhu. Podle dat z dotazníkového šetření vyplývá, že 72% dostává informace od své banky. Ať už to je mailem, přes internetové bankovníctví, mobilní aplikaci nebo třeba webové stránky banky. 26% to neřeší nebo nesleduje a 2% odpověděli tak, že se o ně banka v tomto směru nestará.

19. S jakým projektem komerčních bank nebo jiných institucí na finanční vzdělávání jste se setkali?

Jedna z klíčových otázek celého dotazníkového šetření, zjišťující skutečný stav mezi dospělými klienty bank a respondenty tohoto šetření. 83% z nich odpovědělo, že se s žádným programem, projektem bank nebo jiných institucí nesetkali. V tomto případě pro ně dotazníkové šetření skončilo. Zbýlých 17% je zaneseno do grafu číslo 16. Mezi nejčastější odpovědi patří Finanční vzdělávání což je vládní portál, který shromažďuje veškeré informace a programy na jedno místo. Na jednu stranu zajímavé zjištění na druhou stranu pochopitelné, když je to portál, který shromažďuje údaje. Česká spořitelna patří mezi nejčastější banku, u které mají účet respondenti tohoto dotazníku, takže Abeceda peněz je jako druhá, třetí je program KB Bankéři do škol. Ostatní programy, které byly na výběr nebo je respondenti dopsali jsou zastoupeni po 1 odpovědi.

Graf 14 Setkání se s vzdělávacími programy

Zdroj: vlastní zpracování

20. Jak jste s tímto projektem, programem byli spokojeni?

Na základě předchozí otázky následovala škálování otázka, jak byli respondenti spokojeni s programem na finanční vzdělávání, kterého se zúčastnili.

7 dotázaných dalo 4 z 5 hvězdiček, 5 lidí dalo 3/5, 5/5 dali 3 zúčastnění, 2 a 1 dali po jednom respondentovi. U této otázky se opět ukázala čtenářská gramotnost a objevili se mezi odpověďmi i odpovědi od respondentů co na předchozí otázku odpovědi „žádným“, tyto odpovědi, byly odstraněny a nebyly brány v potaz.

21. Co jste si z něj odnesli?

Většina odpovědí na tuto otázku zněla následovně „základní informace/přehled“ nebo „nic konkrétního“. Jedenkrát se tam objevil pojem inflace a RPSN, který jim byl vysvětlen.

22. Doporučili byste tento program, projekt lidem kolem Vás?

I přesto, že se podle dotázaných jednalo pouze o základní informace a základní přehled v problematice 11 by jich program, kterého se účastnili doporučili lidem kolem sebe. Zbýlých 6 si tím není jistých, že by to doporučili dál.

5 Výzkumné otázky

5.1 První výzkumná otázka

Na základě tématu této práce a vytvořeného modelu na ohodnocení metodiky finančního vzdělávání komerčních bank byla položena první otázka, a to, zda všechny vybrané projekty splňují primární cíle tohoto modelu.

Na tuto otázku se dá odpovědět tak, že všechny projekty svojí vlastní cestou splňují hlavní cíl a vzdělávají žáky a studenty v této problematice. Finanční a digitální vzdělávání se zaměřuje dokonce i na pedagogy, Abeceda peněz zase na předškolní věk a seniory, pro které mají speciální projekty. Zbylé se zaměřují pouze na školy. V rámci svých projektů a programů splňují i další cíl a tím je dodržování norem a standardů vytvořených státem. Všechny tyto vybrané projekty mají tyto normy a standardy jako základní kámen pro své projekty, a tím je dosaženo kvalitního vzdělávání a naplnění cílů.

5.2 Druhá výzkumná otázka

Další otázka bude zaměřena na formu vzdělávání s ohledem na pandemii Covid-19? Zda na to banky a jejich projekty zvládly zareagovat a adaptovat se na tuto situaci.

ČSOB i ČS vedou své programy online i off-line formou, každý z programů zareagoval na pandemii trochu jinak. Finanční a digitální vzdělávání spustilo vlastní aplikaci pro svou podporu pod názvem „Filip“. Abeceda peněz spustila virtuální třídu což by se dalo popsat jako online komunikace jako je třeba Teams od MC nebo Meets od Google s prvky pro vzdělávání. Bankéři do škol byly bohužel zastaveni a vůbec se přednášky a vzdělávání nekonalo. Zlatka.in pandemii nemusela řešit a to proto, že se jedná o online vzdělávací web.

5.3 Třetí výzkumná otázka

Třetí výzkumná otázka zaměřená na model hodnocení metodiky finančního vzdělávání a jeho výsledky. Jednou z částí, kterou měl program splnit v cílové skupině byly pedagogové. Tedy, že je projekt banky zaměřen i na vzdělávání a práci s pedagogy.

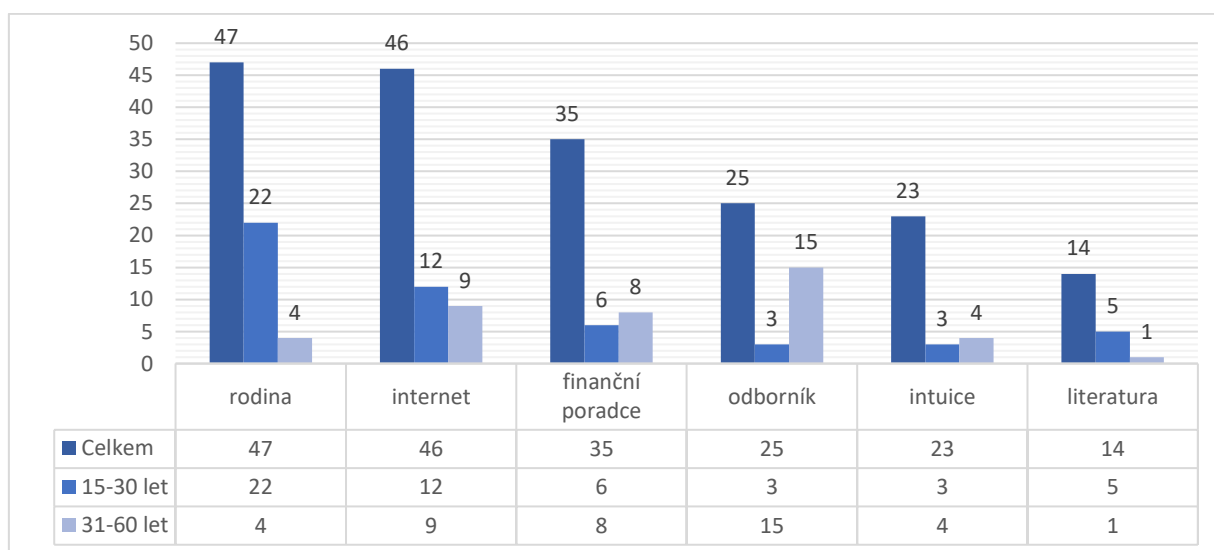
Tuto podmínku splnila jedna banka a to ČSOB. Ostatní se na tuto skupinu cíleně nezaměřuje, pouze pedagogům poskytují materiály a podklady pro vzdělávání žáků a studentů. ČSOB vlastní certifikaci pro vzdělávání pedagogů a jejich rozvoj, a proto se

na tuto skupinu cíleně a zcela samostatně zaměřuje a pomáhá jim tak rozvíjet a učit se v této oblasti tak, aby mohli sami lépe učit a předávat zkušenosti.

5.4 Čtvrtá výzkumná otázka

Čtvrtá otázka bude zlehka upravena s ohledem na to, jak bylo v dotazníkovém šetření dělena populace, která se účastnila průzkumu. Původní znění „V obecné správě peněz si věří především ženy (24%), tato část nebude řešena s ohledem na procentuální rozložení mužů a žen v dotazníkovém šetření, a nejmladší lidé mezi 18–26 lety (43%) si nechávají radit od rodiny. Starší lidé mezi 54–65 lety (36%) a 66–79 lety (34%) se pak nejčastěji radí s bankovním poradcem“. [35.]

Zde byla využita otázka z dotazníkového šetření číslo 11 „Když si nevíte rady v této oblasti, na koho se obrátíte?“ s tím, že testovaná věková skupina bude 15-30 let a 61-60 let. Z celkového počtu 100 dotazníků bylo mladších dotázaných ve věku 15 až 30 let 44 vyhovujících z toho 22 odpovědělo jako první možnost rodinu tedy 50%. Tímto by se dalo říct, že je první část potvrzena, mladí si nechají poradit od rodičů případně od někoho z rodiny, kdo se v problematice vyzná a až pak hledají pomoc na internetu nebo u odborníků. Druhá část je také potvrzená, protože z 37 respondentů ve věku 30-60 let je 16, což znamená 43,2%, kteří odpověděli, že nejdříve vyhledají pomoc odborníka a až pak další možnosti. Třetí část nelze s ohledem na nízký vzorek populace nad 60 let ověřit, ale nelze ani vyvrátit.

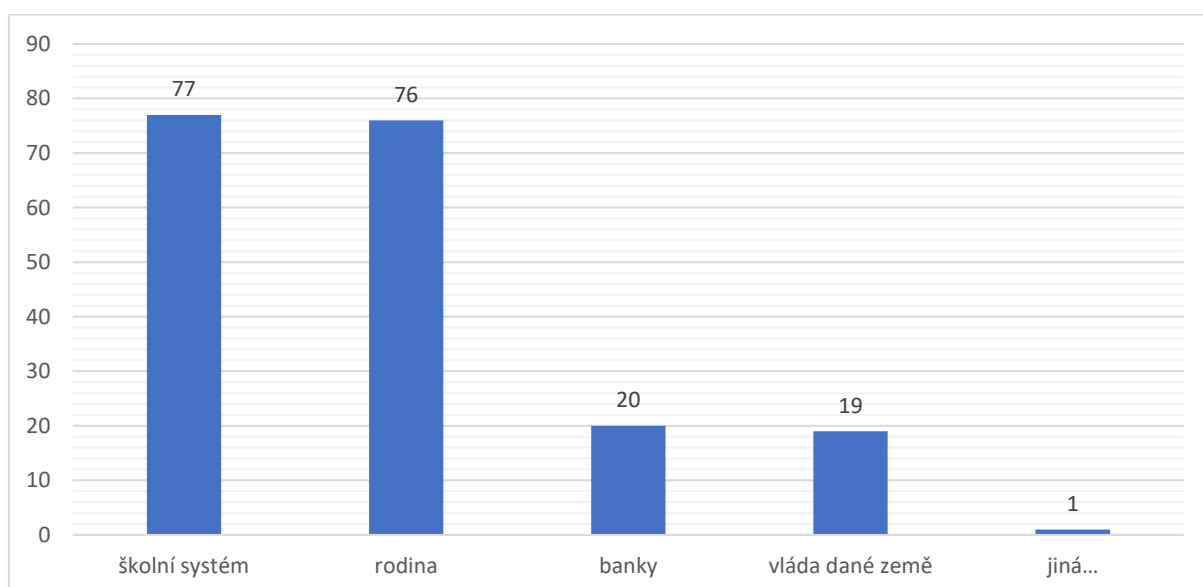
Graf 15 Hledání rady ohledně financí

Zdroj: vlastní zpracování

5.5 Pátá výzkumná otázka

Kdo by se měl podílet na finančním vzdělávání? Podle výsledků šetření se udává, že stát 68%, rodina 33%, banky 23%, ČNB a MF ČR 21%. [35.]

Otázka číslo 5. „Která instituce, organizace je podle Vás zodpovědná za finanční vzdělávání?“. Byla zde možnost vybrat více možností. Stejnou možnost více odpovědí měli respondenti i v rámci šetření od ČBA. Podle průzkumu České bankovní asociace je nejvíce zodpovědný za finanční vzdělávání školní systém, ale v dotazníkovém šetření tomu tak není. Podle respondentů je za vzdělávání zodpovědná stejnou mírou rodina i stát, je to rozhodně správně. Tato otázka se dá potvrdit, nelze ji ani vyvrátit a nejedná se ani tak moc o výzkumnou otázku, jako o utvrzení se v určitých názorech a postojích občanů dané země.

Graf 16 Odpovědné orgány za vzdělávání

Zdroj: vlastní pracování

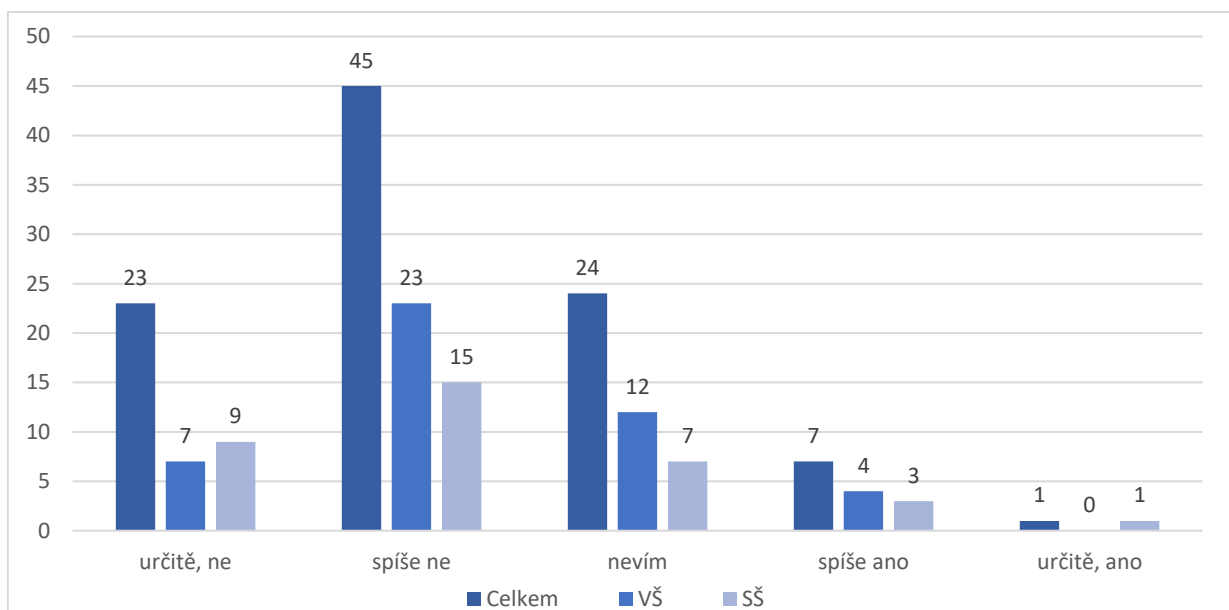
5.6 Šestá výzkumná otázka

Občané s VŠ (69%) a SŠ (62%) vzděláním si nejčastěji myslí, že se finanční gramotnost v ČR zhoršuje proto, že se ve školách učí málo anebo dokonce vůbec. Takto zní výsledek jedné z otázek průzkumu ČBA za rok 2021. [35.]

Na základě tohoto zjištění byla využita otázka číslo 9, která zněla „Domníváte se, že finanční vzdělávání je během studia dostatečné?“. Z dotazníkového šetření vyplývá,

že VŠ mělo 46 dotázaných bere se vyšší odborné, bakalářské i magisterské studium a SŠ tedy střední odborné vzdělání, gymnázium nebo střední odborné učiliště 35 respondentů. 7% respondentů uvedlo, že jsou relativně spokojeni. 19% uvedlo, že neví, zda to bylo dostatečné vzdělávání, a zda to bylo dobře nebo špatně. 23 vysokoškoláků uvedlo, že dostatečné spíše nebylo k nim se přidalo 15 středoškoláků. Odpověď, že vzdělávání bylo určitě nedostatečné zapsalo 7 VŠ a 9 SŠ tedy 16% ze 100.

Otázka zněla, zda se může potvrdit tvrzení, že se ve školách učí finanční gramotnost málo nebo vůbec. Tedy 65,2% vysokoškolsky vzdělaných respondentů si myslí, že během jejich studia byla nedostatečná míra výuky finanční gramotnosti. Tento názor vyjadřuje i 68,5% dotázaných se SŠ.

Graf 17 Dostatečnost FG během studia

Zdroj: vlastní zpracování

6 Shrnutí výsledků

Pro tuto práci byly vybrány největší komerční banky podle dvou kritérií, a to podle počtu klientů a zda dané banky podporují finanční vzdělávání. Na základě sepsané teorie byly vytvořeny kritéria pro tvorbu modelu hodnocení metodiky finančního vzdělávání. Z teorie se vychází především ze standardů, norem a rámcového vzdělávání, které vytvořilo MFČR a NFSV 2.0. Tyto dokumenty obsahují potřebné informace a podklady pro tuto problematiku. Všechny vybrané projekty komerčních bank tyto dokumenty a předpisy dodržují a také z nich vychází.

Pro potvrzení výsledků z hodnocení byl využit program pro podporu rozhodování, který výsledky autora práce potvrdil. Výsledky práce jsou následující. Jako nejkomplexnější program byl vybrán program „Finanční a digitální vzdělávání“ od ČSOB. I když se program nezaměřuje čistě na seniory, má tam pro ně a dospělou populaci dostupný program na podporu prevence proti dluhové pasti, což bylo rozdílové oproti ostatním projektům. Faktem je, že ČSOB má akreditaci na vzdělávání pedagogů, což jiné banky nemají. Dalším rozdílovým jevem je samostatná mobilní aplikace „Filip“, ostatní banky mají webové rozhraní, které slouží pro vzdělávání, ale nemají samostatnou aplikaci pro žáky a studenty. Ve spolupráci s Policií ČR vytvořily projekt na ochranu a prevenci proti kyberšikaně a nebezpečí na internetu, je to další krok s ohledem na pandemii a nejen ji. Druhým hodnoceným projektem je „Abeceda peněz“. Tento projekt se nezaměřuje na pedagogy, kvůli čemuž ztrácí na předchozí zmíněný. Na druhou stranu nabízí i vzdělávání předškolních dětí, toto není v kritériích řešeno. Má samostatný program pro seniory. Podobně jako ČSOB, tak i ČS zareagovala na pandemii, a aby udržela projekt v chodu a mohla dál vzdělávat žáky a studenty, tak se vypadala digitální cestou. Její cesta byla trochu jiná než u konkurence, vytvořila si vlastní online třídu, pro přirovnání něco jako MS Teams, kde se mohou žáci s učiteli učit o tomto tématu. Samozřejmě zůstaly online vzdělávací hry na webu. U obou programů, jsou dodrženy normy i standardy, vzdělávání je podle nich děleno a tříděno. Dokumentace a vzdělávací materiály slouží jak pro žáky samotné, tak i pro rodiče. Celkově oba projekty jsou velice zdařilé a banky se v této oblasti snaží odvádět co nejlepší možnou práci. Dalším projektem, který byl hodnocen byl „Bankéři do škol“. Jedná se o projekt KB společně s ČBA a dalšími. Tento program dopadl v hodnocení nejhůře, a to z důvodu jeho specifčnosti. Limituje ho to, že probíhá pouze fyzickou formou v podobě

přednášek a besed na přihlášených školách. Dále pak probíhá jen v určitou dobu v roce. Nemá podpůrné materiály nebo spíše nejsou dostupné a není podpořen žádnou formou interaktivních prostředků, kromě závěrečného testování nabytých informací. I přes to je tento projekt kvalitní a aktuální. Díky ČBA si udržuje ten správný směr. Posledním projektem je „Zlatka.in“ podporovaný rakouskou RB. Jedná se o dobročinný projekt, který je formou online hry, rozdělen na základě rámcového vzdělávání do jednotlivých ročníků. Od základní školy po gymnázia. Tím, že je program online, tak postrádá fyzickou formu, ale to se dá s ohledem na dobrovolnou aktivitu tvůrců pochopit. Program má velice dobře zpracované doprovodné materiály a celkově funguje tak, jak má. S ohledem na to, že se zde dá vytvořit celá třída, tak mohou žáci pracovat pod dohledem pedagoga, bohužel se dá celý projekt projet i bez registrace a díky tomu se nedají získat některé údaje. Všechny vybrané projekty splnily kritéria, která byla stanovena, tedy ty základní a nejdůležitější z pohledu autora práce. Další kritéria již projekty rozdělovala a utvořila jejich celkové pořadí. Nicméně všechny programy splňují to, co mají a tím je vzdělávání v oblasti financí.

Další částí práce bylo dotazníkové šetření mezi dospělou populací. Zaměřené na její zkušenosti s financím vzděláváním. Návratnost dotazníku byla 58,3% a v rozmezí od 13.3 do 31.3. se sesbíralo 100 použitelných a vyplněných dotazníků. Struktura dotazníku byla na dvě části, první obecná sloužila k základnímu dělení respondentů, druhá, už byla zaměřena na finanční vzdělávání a komerční banky v této oblasti. S ohledem na cílovou skupinu, kterou byla dospělá populace od 15 do 60 let se dotazníku zúčastnilo více žen než mužů, převažovali vysokoškolsky vzdělaní. 65% dotázaných se považuje za finančně gramotné. Za odpovědnou instituci označili shodně rodinu a školní systém. Převažoval názor o nedostatečném finančním vzdělávání během studia. Rozložení klientů v České republice zlehka kopírovalo i rozložení respondentů dotazníku. Bohužel většina dotázaných netuší, že jejich banky provozují vzdělávací programy. Ti, kteří se jich účastnili, by je dále doporučili ostatním, i přes to, že se v nich objevují základní informace.

Na základě získaných dat a výsledků z modelu byly zodpovězeny výzkumné otázky. První otázka řešila model a zda veškeré projekty splnily hlavní cíle, což se také potvrdilo. Druhá, jak banky zareagovaly na pandemii a jak přizpůsobily své projekty na finanční vzdělávání, kde vyšlo na jevo, že velké banky své projekty upravily a

přizpůsobily. Třetí otázka byla zaměřena na jednu z cílových skupin, která je v i v rozšíření novelizace rámcového vzdělávání a tou je skupina pedagogů. Výsledek byl kladný a to u jedné banky, přesněji ČSOB, ta získala akreditaci na vzdělávání pedagogů v oblasti finanční vzdělávání a finanční gramotnosti. Čtvrtá výzkumná otázka se zaměřuje na dotazník a na vyhledání pomoci při problémech v oblasti financí, kde se ukázalo, že mladí lidé hledají pomoc u rodiny. U páté otázky se na základě průzkumu České bankovní asociace vybrala otázka z dotazníku, kde se řeší, kdo je odpovědný za vzdělávání. Z dotazníku vyšlo, že podle respondentů za vzdělání odpovídá rodina a stejně tak školní systém. V průzkumu převažovala odpověď školní systém. Poslední otázka také využila průzkum ČBA, kde se zmiňuje, že vysokoškoláci a středoškoláci se domnívají, že je finanční vzdělávání v rámci školního systému nedostatečné. Toto tvrzení se potvrdilo i v dotazníku pro tuto práci.

7 Závěr

Cílem této práce bylo monitorování, následná analýza, vytvoření modelu hodnocení metodiky vzdělávání a hodnocení aktivit největších komerčních bank v České republice v rámci finančního vzdělávání občanů. Na základě toho byl vytvořen model z kritérií: cílová skupina, dodržování norem a standardů, forma vzdělávání, interaktivní prostředky a dostupnost dokumentů pro vzdělávání, a na základě těchto kritérií byly programy ohodnoceny a porovnány. Jako nejkomplexnější program z hodnocení vyšel „Finanční a digitální gramotnost“ od ČSOB, a to z toho důvodu, že se zaměřuje na všechny cílové skupiny, které autor práce do modelu hodnocení zadal. Jako druhý nejkomplexnější vyšla „Abeceda peněz“, která právě díky tomu, že se nezaměřuje na samostatné vzdělávání pedagogů ztrácí na projekt od ČSOB, ale zase se zaměřuje na předškolní děti, což žádná jiná banka nedělá a má specifický program pro seniory. Třetí ohodnocený projekt byl „Zlatka.in“, která postrádá fyzickou formu vzdělávání, protože se jedná o vzdělávací portál. Jako poslední program podle stanovených kritérií. Skončil projekt „Bankéři do škol“, který je limitován svou specifičností a jedinečností v tom, že probíhá jeden měsíc v roce. Dále protože na přihlášených základních a středních školách nemá dostupné materiály ani podpůrné programy a je pouze formou přednášek a besed s bankéři.

Další částí práce je dotazníkové šetření, které sloužilo jako doplnění a nastínění situace mezi dospělými a jejich zkušeností s finančním vzděláváním. Skupina nebyla nikterak definována, aby bylo dosaženo pestrosti a odlišnosti. Dotazníkové šetření probíhalo v březnu 2022. Dotazník (Příloha č.1), který respondenti vyplňovali přes webové rozhraní, byl vytvořen a sestaven autorem této práce.

V úvodu práce byly položeny výzkumné otázky, které měly být v této práci zodpovězeny a potvrzeny. Otázky zaměřené na model hodnocení byly potvrzeny. Všechny vybrané projekty, se zaměřují na cílové skupiny a dodržují předpisy, normy a standardy pro finanční vzdělávání. Kromě projektu „Bankéři do škol“, který nebyl s ohledem na způsob realizace převeden do online formy, všechny banky svým vlastním způsobem zareagovaly na pandemii a vytvořily prostředky pro vzdělávání i v nelehké době. ČSOB vlastní aplikaci, ČS online třídu pro finanční vzdělávání a „Zlatka.in“ nemusela měnit nic, protože se jedná o online hru. Na speciální skupinu,

kterou jsou pedagogové se zaměřuje pouze jedna z vybraných bank a její projekt a tím je „Finanční a digitální vzdělávání“ od ČSOB.

Všechny vybrané programy splnily primární kritéria, která pro model hodnocení byly vybrány a další kritéria už sloužila k doplnění. Všechny programy mají za cíl vzdělávat žáky a studenty v oblasti financí, případně pomáhat rodičům ve vzdělávání svých dětí. Některé banky se zaměřují i na specifické skupiny obyvatel, jako jsou senioři nebo pedagogové. Žádný z programů se nedá označit za špatný nebo takový, který neplní svůj primární cíl. Každá z bank k tomuto vzdělávání přistupuje podle své filozofie a postavení na českém bankovním trhu. To ale nebylo předmětem tohoto modelu a této práce.

8 Použitá literatura a internetové zdroje

8.1 Použitá literatura

- [1.] **VEINFURTER, Jiří.** Finanční gramotnost vybrané skupiny obyvatel. Bakalářská práce, Univerzita Hradec Králové, Fakulta informatiky a managementu, 2020.
- [2.] **POULÍČEK, Stanislav** a kol. Peníze, banky, finanční trhy. 1.vydání. Praha: C.H. Beck,2009. ISBN 978-80-7400-152-9.
- [3.] **DVOŘÁKOVÁ, Zuzana** a Luboš SMRČKA. Finanční vzdělávání pro střední školy: se sbírkou řešených příkladů na CD. V Praze: C.H. Beck, 2011. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 978-80-7400-008-9.
- [4.] **KOCIÁNOVÁ, Helena.** Finanční gramotnost v kostce, aneb, Co Vás neměl kdo naučit. Olomouc: ANAG, 2012. Finance pro každého. ISBN 978-80-7263-767-6.
- [5.] **NOVÁKOVÁ, Vladimíra** a Věroslav SOBOTKA (eds.). Slabikář finanční gramotnosti: učebnice základních 7 modulů finanční gramotnosti. 2., aktualizováno vyd. Praha: COFET, 2011. ISBN 978-80-904396-1-0.
- [6.] **HESOVÁ, A.** & Zelendová, E. Finanční gramotnost ve výuce: metodická příručka. [online]. Praha, NÚV, divize VÚP, 2011. ISBN 978-80-86856-74-2.
- [7.] **JAKEŠ, P.** & kol. Finanční gramotnost pro druhý stupeň základní školy. Praha, Fortuna. 2011. ISBN 978-80-7373-089-5.
- [8.] **JAKEŠ, P.** & kol. Finanční gramotnost pro první stupeň základní školy. Praha, Fortuna. 2011. ISBN 978-80-7373-087-1.
- [9.] **KLÍNSKÝ, Petr.** Finanční gramotnost – úlohy a metodika. Praha, Národní ústav odborného vzdělávání. 2009. ISBN 978-80-87063-26-2.
- [10.] **CÍRUS, Lukáš.** Informační a finanční gramotnost. Univerzita J. E. Purkyně. Ústí nad Labem. 2016. ISBN 978-80-7561-044-7.
- [11.] **SOUKAL, I.** & kol. Ekonomická gramotnost. Univerzita Hradec Králové. Gaudeamus, Hradec Králové. 2015. ISBN 978-80-7435-554-7.

8.2 Internetové zdroje

- [12.] Ministerstvo financí ČR (2020). Aktualizované znění definic. Dostupné z: <https://financnigramotnost.mfcr.cz/cs/tipy-navody/slovník-pojmu#tab-slovník-pojmu-f>.
- [13.] Pracovní skupina pro finanční vzdělávání (2020). Tisková zpráva. Dostupná z: <https://financnigramotnost.mfcr.cz/cs/pro-odborniky/mereni-urovne-financni-gramotnosti/2020/mereni-financni-gramotnosti-2020-3302>.
- [14.] Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR (2017). Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. Dostupné z: http://www.nuv.cz/uploads/RVP_ZV_2017_verze_cerven.pdf.
- [15.] Ministerstvo financí ČR (2010). Národní strategie finančního vzdělávání. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/narodni-strategie-financniho-vzdelavani-2010>.
- [16.] Ministerstvo financí ČR (2020). Národní strategie finančního vzdělávání 2.0. Dostupné z: <https://financnigramotnost.mfcr.cz/cs/pro-odborniky/strategicke-dokumenty#narodni-strategie>.
- [17.] Ministerstvo financí ČR (2019). Finanční vzdělávání a jeho vývoj v ČR. Dostupné z: <https://financnigramotnost.mfcr.cz/cs/pro-odborniky/strategicke-dokumenty#narodni-strategie>.
- [18.] Česká národní banka (2021), Projekty finančního vzdělávání. Dostupné z: <https://financnigramotnost.mfcr.cz/cs/narodni-registr-projektu/projekty-financniho-vzdelavani>.
- [19.] Ministerstvo financí ČR (2017). Standard finanční gramotnosti. Dostupné z: <https://financnigramotnost.mfcr.cz/cs/pro-odborniky/strategicke-dokumenty#narodni-strategie>.
- [20.] Ministerstvo financí ČR (2020). Strategické dokumenty. Dostupné z: <https://financnigramotnost.mfcr.cz/cs/pro-odborniky/strategicke-dokumenty#politika>.
- [21.] Scanlon E. & Sanders C. K. (2017). Financial Capability and Asset Building: A Transformational Practice Framework. Dostupné z:

- https://www.researchgate.net/publication/322322952_Financial_Capability_and_Asset_Building_A_Transformational_Practice_Framework.
- [22.] Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (Organisation for Economic Co-operation and Development) (2020). International Survey of Adult Financial Literacy. Dostupné z: <https://www.oecd.org/financial/education/oecd-infe-2020-international-survey-of-adult-financial-literacy.pdf>.
- [23.] Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR (2020). Spolupráce s OECD. Dostupné Z: <https://www.msmt.cz/mezinarodni-vztahy/organizace-pro-ekonomickou-spolupraci-a-rozvoj-oecd>.
- [24.] Česká školní inspekce (2019). PISA 2018. Dostupné z: https://www.csicr.cz/Csicr/media/Prilohy/PDF_el._publikace/Mezin%C3%A1rodn%C3%AD%20%C5%A1et%C5%99en%C3%AD/PISA_2018_narodni_zprava.pdf a http://www.csicr.cz/html/2019/PISA_2018_Country_note/html5/index.html?&locale=CSY&pn=1.
- [25.] Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (2018). PISA 2018 Results: Students and money. OECD Publishing. Dostupné z: https://read.oecd-ilibrary.org/education/pisa-2018-results-volume-iv_48ebd1ba-en.
- [26.] Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR (2007). Systém budování finanční gramotnosti na základních a středních školách. Dostupný z: http://www.nuov.cz/uploads/SBFG_finalni_verze.pdf.
- [27.] Evropská komise (2021). Vzdělávání v kostce. Dostupné z: <https://epale.ec.europa.eu/cs/blog/vzdelavani-2021-v-kostce-zamereni-na-vzdelavani-dospelych-podle-ukazatelu-oecd>.
- [28.] Česká bankovní asociace (2020). Mluvit s dětmi o financích se vyplatí. Dostupné z: <https://cbaonline.cz/mluvit-s-detmi-o-financich-se-vyplati-uvedomuji-si-cesti-rodice-nyni-maji-dobrou-prilezitost->.
- [29.] Česká bankovní asociace (2021). Finance hladce. Dostupné z: <https://cbaonline.cz/finance-hladce>.
- [30.] Banky.cz (2021). Srovnání bank. Dostupné z: <https://www.banky.cz/clanky/srovnani-bank-nejvice-klientu-hlasi-ceska-sporitelna-nejvetsi-objem-penez-csob/>.

- [31.] Zlatka.in (2022). Webový portál projektu Zlatka.in. Dostupné z: www.zlatka.in.
- [32.] European Money Quiz (2021). Dostupné z: <https://www.europeanmoneyquiz.cz/o-soutezi-emq/>.
- [33.] Bankéři do škol (2022). Webový portál projektu. Dostupné z: <https://www.bankeridoskol.cz/>.
- [34.] Finance.cz (2021). Jak se propadl zisk českých bank. Dostupné z: <https://www.finance.cz/496071-kdo-vlastni-ceske-banky/>.
- [35.] Česká bankovní asociace (2021). Češi a finanční gramotnost. Dostupné z: <https://cbaonline.cz/cesi-a-financni-gramotnost-2021>.
- [36.] Československá obchodní banka (2021). Tvoje cesta #onlinem. Dostupné z: https://www.csob.cz/portal/-/tz210602?redirect=%2Fportal%2Fcsob%2Fservis-pro-media%2Ftiskove-zpravy%3Fp_p_id%3D101_INSTANCE_xARbl68MhzPR%26p_p_lifecycle%3D0%26p_p_state%3Dnormal%26p_p_mode%3Dview%26p_p_col_id%3D_etn_pwcoby_la_WAR_etnpwcoby_la_INSTANCE_sprMFsGzuNsn_column-cs%26p_p_col_count%3D1%26_101_INSTANCE_xARbl68MhzPR_cur%3D2%26_101_INSTANCE_xARbl68MhzPR_delta%3D20.
- [37.] Československá obchodní banka (2022). Aplikace Filip. Dostupné z: <https://www.csob.cz/portal/mobilni-aplikace/filip>.
- [38.] Československá obchodní banka (2019). Vzdělávání učitelů. Dostupné z: <https://www.csob.cz/portal/-/tz190909b>.
- [39.] Česká spořitelna (2020). Tisková zpráva. Dostupné z: https://www.csas.cz/static_internet/cs/Redakce/Ostatni/Ostatni_IE/Prilohy/cs_nfr20-web.pdf.

9 Seznam použitých grafů a tabulek

9.1 Seznam schémat a obrázků

Obrázek 1 Schéma finanční gramotnosti	4
Obrázek 2 Schéma NSFV 2.0	11
Obrázek 3 Standardy FG	13
Obrázek 4 Model hodnocení	26
Obrázek 5 Ohodnocení kritérií.....	27
Obrázek 6 Výsledné hodnoty	36
Obrázek 7 Rozdělení výsledných hodnot	36

9.2 Seznam tabulek

Tabulka 1 Hodnocení programů	24
Tabulka 2 Hodnocení Abecedy peněz.....	29
Tabulka 3 Hodnocení Bankéři do škol.....	30
Tabulka 4 Hodnocení Finanční a digitální gramotnosti.....	32
Tabulka 5 Hodnocení Zlatky.in	34
Tabulka 6 Finančně gramotný	40

9.3 Seznam grafů

Graf 1 Měření finanční gramotnosti u dospělé populace, 2015	6
Graf 2 Rozhovory o financích s dětmi	18
Graf 3 Časová osa sběru dat.....	37
Graf 4 Doba strávená u dotazníku.....	38
Graf 5 Věková struktura respondentů.....	39
Graf 6 Úroveň vzdělání	40
Graf 7 Instituce odpovědná za vzdělávání	41
Graf 8 První setkání s finanční gramotností	42
Graf 9 Finanční vzdělávání během studia	43
Graf 10 Hledání pomoci při problémech.....	44
Graf 11 Klienti komerčních bank	45
Graf 12 Spokojenost se svou bankou.....	46
Graf 13 Vzdělávání klientů bank podle jednotlivých bank	47
Graf 14 Setkání se s vzdělávacími programy	49
Graf 15 Hledání rady ohledně financí	51
Graf 16 Odpovědné orgány za vzdělávání	52
Graf 17 Dostatečnost FG během studia	53

10 Přílohy

10.1 Seznam příloh

Příloha č. 1 Dotazník	65
Příloha č. 2 Podklad pro zadání DP	71

Monitoring a analýza finančního vzdělávání komerčních bank v české republice

Dotazníkové šetření

Dobrý den,

jmenuji se Jiří Veinfurter, jsem student navazujícího oboru Informační management na Fakultě informatiky a managementu Univerzity Hradec Králové, a rád bych Vás požádal o vyplnění dotazníku, který bude sloužit jako podklad pro moji diplomovou práci.

Dotazník je zcela anonymní a je rozdělen do několika částí. V první části je základní identifikace respondenta, která je důležitá pro následnou analýzu dat a porovnávání z různých hledisek. V dalších částech je zaměřena na banku klienta případně na vzdělávání prostřednictvím komerční banky a jejích programů a projektů, se kterými se klient mohl setkat.

Jak již bylo uvedeno, data budou zpracována zcela anonymně a budou využita pouze pro účely diplomové práce.

Předem Vám děkuji za Váš čas.

Bc. Jiří Veinfurter

První část

1) Pohlaví:

- Muž;
- Žena.

2) Věková skupina:

- do 15 let;
- 15–30 let;
- 31–60 let;
- 61 a více.

3) Nejvyšší dosažené vzdělání (vyberte pouze jednu odpověď):

- základní škola;
- střední odborné učiliště;
- střední odborná škola;
- gymnázium;
- vyšší odborná škola;
- bakalářské studium;
- magisterské studium.

4) Považujete se za finančně gramotného/gramotnou? (vyberte odpověď na stupnici od 1 po 5):

1 = ne; 2 = spíše ne; 3 = nevím; 4 = docela ano; 5 = ano.

Druhá část

5) Která instituce, organizace je podle Vás zodpovědná za finanční vzdělávání?? (vyberte i více odpovědí)

- školní systém;
- vláda;
- banky;
- rodina;

- jiné (uved'te jaké).
- 6) Vedou Vás nebo vedli rodiče, případně rodina, ke správnému chování s penězi??
- ano;
 - ne;
 - jen v některých směrech (uved'te v jakých).
- 7) Kde jste se poprvé setkali s finančním vzděláváním/ finanční gramotností?? (vyberte i více odpovědí)
- během studia;
 - doma;
 - na internetu;
 - v literatuře;
 - pokud jinde, prosím uveďte kde ...
- 8) Absolvovali jste kurz finanční gramotnosti nebo jste studovali tuto problematiku v rámci svého studia?? (vyberte pouze jednu odpověď)
- Ano, absolvoval/a jsem kurz.
 - Ne, neabsolvoval/a jsem kurz, protože jsem studoval/a obor se zaměřením na tuto tematiku.
 - Ne, neabsolvoval/a ani jsem nestudoval/a.
- 9) Domníváte se, že finanční vzdělávání je během studia dostatečné?? (vyberte odpověď na stupnici od 1 po 5)
- 1 = určitě ne; 2 = spíše ne; 3 = nevím; 4 = spíše ano; 5 = určitě, ano.
- 10) Vzděláváte se ve finanční gramotnosti sami??
- ano;
 - ne.

11) Když si nevíte rady v této oblasti, na koho se obrátíte?? (vyberte i více odpovědí)

- rodina;
- odborník;
- finanční poradce;
- internet;
- literatura;
- intuice/řeším sám/sama.

12) Co je váš hlavní příjem?? (vyberte i více odpovědí)

- kapesné;
- brigády;
- mzda;
- nemám žádný příjem.

13) Které komerční banky jste klientem?? (vyberte pouze jednu odpověď, i když máte více účtů)

- Česká spořitelna;
- ČSOB,
- KB,
- Moneta,
- Raiffeisenbank;
- mBank;
- Air bank;
- Fio bank;
- nemám bankovní konto.
- Jiné (uved'te).

14) Využíváte služeb své banky??

- ano;
- ne.

- 15) Jste se svou bankou spokojeni?? (vyberte odpověď na stupnici od 1 až po 5)
- 16) Snaží se Vaše banka své klienty vzdělávat a navyšovat tak finanční gramotnosti případně ji rozvíjet??
- Ano, snaží. (odpovězte, prosím, i následující otázku č.15)
 - Nevím o tom.
 - Ne, v tomto směru banka nikterak nepracuje.
- 17) Jakou formou s klienty pracuje na finanční gramotnosti?? (Maximálně, prosím, 500 znaků.)
- 18) Snaží se Vaše banka informovat o novinkách, ale i nebezpečí na finančním trhu, které Vám může hrozit??
- Ano, formou mailů nebo zpráv v internetovém bankovníctví. Případně na sociálních sítích, webu.
 - Ne, nesnaží se v této oblasti.
 - Nevím, nesleduji to nebo to neřeším.
- 19) S jakým projektem komerčních bank nebo jiných institucí na finanční vzdělávání jste se setkali?? (vyberte jednu nebo více odpovědí)
- Abeceda peněz;
 - Bankovkovi;
 - Bankéři do škol;
 - Finanční vzdělávání;
 - Jak na to??;
 - Mluvit s dětmi o penězích se vyplácí;
 - Zlatka.in;
 - jiným (uved'te jaký);
 - žádným, v tom případě neodpovídejte na následující otázky číslo 20, 21, 22.

20) Jak jste s tímto projektem, programem byli spokojeni?? (vyberte odpověď na stupnici od 1 až po 5)

21) Co jste si z něj odnesli?? (Maximálně, prosím, 500 znaků.)

22) Doporučili byste tento program, projekt lidem kolem Vás??

- Ano, určitě.
- Nejsem si jistý/jistá.
- Ne, nedoporučil.

Děkuji za Váš čas a vyplnění dotazníku.

Zadání diplomové práce

Autor: Bc. Jiří Veinfurter

Studium: I2000115

Studijní program: N0688A140001 Informační management

Studijní obor: Informační management

Název diplomové práce: **Monitoring a analýza aktivit komerčních bank v České republice v oblasti finančního vzdělávání občanů.**

Název diplomové práce AJ: Monitoring and analysis of the activities of commercial banks in the Czech Republic in the field of financial education of citizens.

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Cíl práce: Monitorování, následná analýza, vytvoření modelu hodnocení metodiky vzdělávání a hodnocení aktivit největších komerčních bank v České republice v rámci finančního vzdělávání občanů.

Osnova:

1. Úvod
2. Cíl práce
3. Základní analýza situace v oblasti finanční gramotnosti
4. Monitoring finančního vzdělávání komerčních bank
5. Shrnutí výsledků
6. Závěr
7. Seznam použité literatury
8. Přílohy

BERTL, IVAN. Finanční gramotnost jako nástroj sociální adaptace a příležitost k překonání negativních důsledků sociálních problémů. Praha: Česká andragogická společnost, 2017. ISBN 978-80-905460-8-0

BRABEC, JIŘÍ. Finanční gramotnost, srozumitelně a bez překážek. Plzeň, 2016. ABC Finanční vzdělávání o p.s. ISBN 978-80-905057-1-1

CÍRUS, LUKÁŠ. Informační a finanční gramotnost. Ústí nad Labem, Univerzita J. E. Purkyně v Ústí nad Labem, 2016. ISBN 978-80-7561-044-7

KOCIÁNOVÁ, HELENA. Finanční gramotnost v kostce, aneb, Co Vás neměl kdo naučit. Olomouc: ANAG, 2012. Finance pro každého. ISBN 978-80-7263-767-6.

POLOUČEK, STANISLAV. *Peníze, banky, finanční trhy*. Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-152-9.

Garantující pracoviště: Katedra ekonomie,
Fakulta informatiky a managementu

Vedoucí práce: Ing. Eva Freibauer Hamplová, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 15.3.2020